

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Super quarto libro Sententiarum

Thomas <von Aquin, Heiliger>

[Venedig], 24. Juni 1481

[Distinctiones XXVI-XXX]

[urn:nbn:de:bsz:31-305514](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-305514)

quibus ordinē p̄missū recipiat. **Q**uilibet horū alterū vēdidit rē. h̄ ē intelligēdū d̄ ill' quoz vnum qd vēdit ordiat ad altē: qd sub p̄cio cadē n̄ p̄t: sic b̄nficia eccl'astica sūt ordiat ad m̄stroz eccl'e sustētatoz: r̄ sic n̄ p̄t m̄strari de iure p̄onaz qd p se n̄ vēdit: q̄uis trāseat cū vēditōe ville: q̄ d̄niuz ville n̄ ē ordiatū ad ius p̄onaz. Simōiaca at̄ he resis rē. simoniae p̄pe d̄i q̄ ē reus h̄ p̄ci v̄ dādo v̄l accipiēdo aliqd sac̄rū p̄ p̄cio. cōtigit at̄ q̄nq̄ in ip̄a d̄atioe simoniae iteruēre p̄ mediatores: altero v̄l vtroq̄ ignozate: r̄ tūc sit simōiace ordiatō q̄uis n̄ sit simoniae q̄ ordiat v̄l ordiat. Q̄nq̄ ē p̄t cē si moniac' ex alia cā r̄ nullū vitū ex ip̄a d̄atioe sp̄ū aliū iteruēre: r̄ tūc n̄ simōiace ordiat aliqd: q̄uis sit simoniae vel ordinās v̄l ordiat: r̄ fm h̄ d̄ist'nguū modi i lra positi. **S**acri canōes rē. hic nota q̄ tria tpa sūt obfuāda ordibus: p̄mo tēp' erat ordinādi. Circa qd sciēdū ē: q̄ fm antiq̄ iura a se p̄timo āno vsq̄ ad. xij. p̄t accipe oēs m̄iores ordies: a. xij. vsq̄ ad. xij. p̄t recipe acolytharū r̄ s̄bdiaconatū: ita q̄. xij. s̄bdiaconatū recipiat: i. xx. vi. p̄t recipe diaconatū: i. xxx. s̄bdiaconatū: r̄ postmodū p̄t fieri ep̄s. s̄z nūc abbreviatū ē tēp': q̄ s̄bdiaconatū p̄t recipe q̄n puenit ad ānos discretōis vt possit cognoscē votū p̄tēntē: r̄ s̄blyter fieri in xxv. āno: r̄ diaconatū circa. xij. ānū: r̄ p̄cipue i religiose: ep̄s at̄ i. xxx. āno. Sc̄do d̄z p̄siderari tēp' d̄cimiātū āni i q̄ sūt ordies. Circa qd sciēdū ē: q̄ maiores ordies i sex tēp' āni p̄nt celebrari. s̄. i. q̄tuo: sabbat' q̄tuo: tēp'oz: r̄ i sabbato añ d̄icant d̄ passioe: r̄ i vigilia resurrectōis: papa tñ i die d̄ni: co r̄ festi p̄cipuis p̄fert s̄bdiaconatū: r̄ i his ēt diebus qd' ep̄s p̄t p̄ferre m̄iores ordies: ep̄i at̄ in die d̄nico p̄secrādi sūt. Tertius tēp' ē d̄istātia iter ordies suscipiēdos. Circa qd sciēdū ē: q̄ aliqd p̄t accipe oēs m̄iores ordies vna die: n̄ tñ vñ d̄ m̄iorib' cū s̄bdiaconatu: nec duos d̄ maiorib' s̄l: p̄t tñ in d̄nica p̄secrādi i ep̄m q̄ p̄cedētī die fac' ē sacerdos. de ill' at̄ q̄ gradati ad clicatū accedūt sciēduz ē: q̄ p̄nt i octo ānis recipe oēs ordies: ita q̄ i p̄mis duobus recipiāt m̄iores: i alijs. v. tres maiores: m̄oach' tñ possit oēs recipe p̄ ānū: r̄ etiaz aliq̄ disp̄satine pp necessitatē eccl'ie. **Dif. XXVI.**

Qualia sacra rē. Postq̄ determinauit mag' d̄ sacro ordi' qd ordiat ad sp̄ū alē m̄ltiplicatoz eccl'e: h̄ icipit d̄miare d̄ m̄imōio qd ordiat ad m̄lez m̄ltiplicatoz fidelīū. **E**t diuidit i p̄tes duas: i p̄ma d̄cimiāt d̄ m̄imōio in sc̄da de p̄sonis p̄hentib' m̄imōniū. xxxiij. d̄if. ibi Nūc sup̄est at̄tēdē rē. P̄tia i duas: i p̄ma d̄cimiāt ea q̄ p̄tinet ad m̄imōniū inq̄tū ē sac̄m: i sc̄da d̄cimiāt eas m̄imōniū. xxvij. d̄if. ibi Post h̄ aduertēdū ē rē. P̄tia i duas: i p̄ma d̄cimiāt de ist

tutioe m̄imōniū: i sc̄da significatoz ipsi: hec eniz duo oib' sac̄ris cōia sūt: ibi Lū ḡ sac̄m rē. Circa p̄mū tria facit: p̄mo oñdit duas m̄imōniū institutioes: sc̄do oñdit differētiā illaz: ibi P̄tia institutio rē. tertio excludit quēdā errozē q̄ pot̄ ex p̄dicti habere occasione: ibi fuerūt at̄ nōnulli rē. Circa sc̄cūdū duo facit: p̄mo oñdit d̄ntiaz iter sc̄baz institutioe r̄ p̄mā: p̄ h̄ q̄ p̄ma fuit i p̄cepto: sc̄da h̄iit i d̄ulgētia. Sc̄do oñdit q̄lit̄ hec idulgētia sumaf: ibi Indulgētia at̄ rē. **Lū ḡ sac̄m rē.** hic d̄cimiāt de significatoe m̄imōniū. Et circa h̄ duo facit: p̄mo d̄cimiāt m̄imōniū significatoz: sc̄do excludit q̄dā falsaz opionez q̄ ex p̄dicti ortū h̄iit: ibi Idē ē q̄ qdā rē. Circa qd tria facit: p̄mo p̄t illa q̄ videtur cē p̄ oca opione: sc̄do oñdit opionez eē falsas ibi Hic ḡ si s̄z vboz rē. tertio r̄ndet ad p̄bationē: ibi Sed sup̄ius posita rē.

Hic ē duplex qd. **P**rima de m̄imōnio fm q̄ ē in officiu nāe. **S**c̄da de eo fm q̄ ē sac̄r. **C**irca p̄mū q̄runt quattuor. **P**rimo vtz m̄imōniū sit nāle. **S**c̄do vtrū nūc sit in p̄cepto. **T**ertio vtrū act' ei' sit licit' tus. **Q**uarto vtrū possit eē meritorius.

Primus sic proce dit: vi q̄ m̄imōniū n̄ sit nāle: q̄ ius nāle ē qd nā oia aialia d̄ocuit. s̄z i alijs aialib' ē iunctio sexū absq̄ m̄imōnio. ḡ m̄imōniū n̄ est de iure nāli. **P**. id qd ē de iure nāli iuenit in hoibus fm quēlibz eoz statū. s̄z m̄imōniū n̄ fuit in q̄libet statu hominū: q̄ sic d̄ic' **T**ullius in p̄ncipio rhetori. **D**ois a p̄ncipio siluestres erāt: r̄ tunc nem' sc̄uit p̄pos liberos: nec certas nuptias i qd' m̄imōniū p̄sistit. ḡ nō ē nāle. **P**. nālia sūt eadē apd oēs: s̄z n̄ eodē mō ē m̄imōniū apud oēs: cū p̄ diuersis legib' diuersimode m̄imōniū celebrēt. ḡ nō ē nāle. **P**. illa sine quib' p̄t saluari nāe in tētio nō vidēt eē nālia. s̄z nā intēdit p̄seruationem sp̄i p̄ gnationē q̄ p̄t eē sine m̄imōnio: vt p̄z i fornicarq̄. ḡ m̄imōniū nō ē nāle. **S**z ē est qd in p̄ncipio digestoz d̄i: **I**us nāle ē maris r̄ femie p̄iūctio: quā nos m̄imōniū appellam'. **P**. in. viij. ethi. d̄ic' p̄hs: q̄ hō mag' ē nāli' iungale aial q̄ politicu. s̄z hō ē nāli' aial politicu r̄ gregale: vt ip̄e d̄ic' ē nāli' ē iungale: r̄ sic iungū siue m̄imōniū ē nāle. **R**espōdeo vō: q̄ aliqd v̄l eē iungale duplr vno mō sic ex p̄ncipijs nāe ex necitate causatū: vt moueri sursum ē nāle igni rē. r̄ sic m̄imōniū nō ē nāle: nec aliqd eoz q̄ mediante libero arbitrio cōplēt. **A**lio mō d̄i nāle ad qd nā iclinat: s̄z mediāte libero arbitrio p̄plēt: sicut act' virtutū d̄icūt nāles r̄ hoc mō ē m̄imōniū ē nāle: q̄ rō nālis ad sp̄m icliat duplr: p̄ q̄tuz ad p̄ncipalē ei' finē q̄ ē bonū plis: nō. n. itēdit nā solū gnatoz ei': s̄z tractatoz r̄ p̄motionē vsq̄ ad p̄fectū statū hois: inq̄tū hō ē q̄ est v̄tutis status. vñ fm p̄m tria a parentibus

hēm. s. esse: nuimētū: 7 disciplinā. fili' at a parēte educari 7 instrui n̄ possz nisi deimiatos 7 certos pa rētes hēt: qđ nō cēt nisi cēt aliq obligatio viri ad mulierē deimiatā q̄ m̄imoniū facit. Scđo q̄tū ad scđariū sunē m̄imoniū q̄ ē mutuū obsequi sibi a cō iugab' i reb' domesticis ipensū: sic. n. nālis rō dicitat vt hoies sil' cohabitēt: qz vn' hō n̄ suffic sibi i oib' q̄ ad vitā prinēt: rōe cui' oī hō nāl'r politic' ita cēt coz' qđ' idiget ad hūanā vitā qđā opa sūt ppeten tia viri: qđā m̄icrib': vn' nā mouet vt sit qđā: aso ciatio viri ad mulierē i q̄ ē m̄imoniū: 7 has duas cās ponit phs i. viij ethi. ¶ Ad. j. g. vō: qz nā hōis ad aliqđ iclinat oupl'r: vno mō qz ē pueniēs nāe ge ner': 7 h' ē cōe oib' aialib'. Alio mō qz ē pueniēs nāe differētie q̄ spēs hūana abūdat a genē inq̄tuz ē rōnal: sic act' prudētie 7 p̄pantie: 7 sic nā generis q̄puls sit vna i oib' aialib': n̄ tñ ē eodē mō i oibus: ita etiā n̄ iclinat eodē mō i oib': s; fm qz vnicuiqz ppetit. ad m̄imoniū q̄ iclinat nā hoies ex pte disse rētie q̄tū ad scđaz rōez assignatā. vn' phs hāc rōez assignat hoib' supra alia aialia: s; q̄tū ad potētā rōez iclinat ex pte gener'. vn' dicit qz filioz: p̄creatio cōis ē oib' aialib': tñ ad h' n̄ icliat eodē mō i oib' aialib': qđā qđaz aialia sūt quoz filij stati nati pnt sibi sufficēter victū q̄rere: v' l' ad quoz sustētatio nē alter sufficē: 7 i his nō ē aliq deimiatō masculi ad feminā. In illis at quoz filij idiget vtriusqz sus tētatiōe: s; ad puū rēpus: iuuenē aliq deimiatō qn tuz ad tps illō: sic i aub' qbusdā pz. s; i homie qz idiget fili' cura parētū vsqz ad magnū tps: ē maxi ma deimiatō masculi ad feminā: ad quā ē nā ge ner' iclinat. ¶ Ad. ij. vō: qz vbu3 Tullij pōt ēē ve rū q̄tū ad aliquā gētez: si tñ accipiat p̄ncipiū ppū illi' gētis p qđ ab alijs gētib' ē osticta: qz n̄ i oibus pducit ad effectū h' ad qđ nālis rō iclinat: n̄ at est vtz vltier: qz a p̄ncipio hūani gener' sacra scriptu ra recitat fuisse plūgia. ¶ Ad. iij. vō: qz p̄hm in vi. ethi. nā hūana n̄ ē imobil sic oīna: 7 iō diuersi ficat ea q̄ sūt de iure nāl'i fm diuersos stat' 7 p̄dū' ones hoīnū: q̄uis ea q̄ sunt i reb' oīnto nāl'i nullo mō variēt. ¶ Ad. iij. vō: qz nā n̄ tñ itēdit eē plo nale: s; eē p̄fectū: ad qđ exigit m̄imoniū: vt ex oī ctis patet.

Ad secunduz sic pio
cedit: vī qz m̄imoniū adhuc m̄acat sub p̄cepto: qz p̄ceptū obligat q̄diu n̄ reuo cat. s; p̄ma iustitio m̄imoniū fuit sub p̄cepto: vt i lra dī: nec vnq̄ h' p̄ceptū legit reuocatū: imo p̄fir matū: Matth. xix. Quos de' p̄iurxit hō n̄ sepet. q̄ adhuc m̄imoniū ē s; p̄cepto. ¶ S. p̄cepta iuris nāl' s; oē tps obligat. s; m̄imoniū ē de iure nāl'i: vt dcm ē. g. 7c. ¶ S. bonū spēi mel' ē q̄ bonū idiuidui: qz bonū gēi ē oīniū q̄ bonū vni' hoīs: vt dī l. i. ethi. s; p̄ceptū p̄mo hōi datū ad p̄seruationem idiuidui p̄ actū nutritiue adhuc obligat. q̄ m̄lto ma

gis p̄ceptū d̄ m̄imōio qđ p̄tiet ad p̄suatōez sp̄i. ¶ S. vbi m̄acat eadē rō obligat eadē obligatō ma nere o3. s; pp h' obligat hōies ad m̄imoniū an tiq̄ tpe: ne mltiplicatio gener' hūani cessaret. cu3 g h' idē seq̄t si q̄libz libē pōt m̄imōio abstine: vī qz m̄imoniū sit i p̄cepto. ¶ S. 3. ē qđ dī. j. Cor. viij. Qui n̄ iugit m̄imoniū vginēz suā mel' facit. s; qz q̄ iugit. ḡ p̄ctus m̄imoniū nūc n̄ ē s; p̄cepto. ¶ S. nulli oebet p̄miū p̄ trāsgressiōe p̄cepti. s; vginū' oebet sp̄ale p̄miū. s. aureola. ḡ m̄imoniū n̄ ē s; p̄ cepto. ¶ S. p̄pōdeo dō: qz nā icliat ad aliqđ oupl'r vno mō sic ad id qđ ē neciūm ad p̄fectionē vniū: 7 tal' iclinatio quēlibz obligat: qz nāles p̄fectiones oib' sūt cōes. Alio mō iclinat ad aliqđ qđ ē neces sariū ad p̄fectōez mltitudis: 7 cū mltā sint h' mōi quoz: vnū ipedit aliud: ex tali iclinatiōe n̄ obligat q̄libz hō p̄ modū p̄cepti: als q̄libz hō obligaretur ad agriculturā 7 edificatoriā 7 h' mōi officia q̄ sūt necia cōitati hūane. s; iclinatiōi nāe satisfi cū p̄ oī uerios diuerfa p̄plent de p̄dicti. cū ḡ ad p̄fectionē hūane mltitudis sit neciūm aliqō p̄replatiue vite iſeruire: q̄ marie p̄ m̄imoniū ipedit: iclinatio nāe ad m̄imoniū nō obligat p̄ modū p̄cepti etiā fm phs. vn' Theophrast' p̄bat qz sapiēt nō expedit nubē. ¶ Ad. j. g. vō: qz p̄ceptū illō n̄ ē reuocatū: nec tñ obligat vnūquēqz rōe iā dicta: nisi illo tpe q̄ paucitas hoīuz exigebat vt q̄libz gn̄ationi vaca ret. ¶ Ad. ij. et. iij. p̄ solo ex oīs. ¶ Ad. iij. vō: qz nā hūana cōiter ad diuerfa officia 7 act' iclinat vt dictū ē: s; qz ē diuersimode i diuersis s; qz idiui dual' i h' v' i illo: vnū mag' iclinat ad vnū illoz of ficioz: aliud ad aliō: 7 ex hac diuersitate sil' cu3 oī uina. puidētia q̄ oīa moderat p̄igit qz vnus eligit vnū officii: vt agriculturā: ali' aliō: 7 sic et p̄igit qz qđā eligit m̄imoniāle vitā: 7 qđā p̄replatiua: vn' nullū piculuz iminet.

Ad tertius sic proce
dit: vī qz act' m̄imoniālis sp̄ sit p̄cām. i. Cor. viij. Qui nubūt sunt tāq̄ n̄ nubētes. s; n̄ nubētes n̄ hēt actū m̄imoniāle. ḡ ē nubētes peccat i actu illo. ¶ S. Esaie. lix. Iniquitates vīc' uiſerit iter vos 7 deū vīm. s; act' m̄imoniāle oīndit hoiez a deo. vn' Exo. xix. p̄cipit p̄plo q̄ debebat de uz vidē qz n̄ accedat ad vxores suas. 7 Hiero. dicit qz i actu m̄imoniāli sp̄s scūs p̄phaz corda n̄ tan git. ḡ ē iniquitas. ¶ S. illō qđ s; se ē turpe nullo mō pōt bñ fieri. s; act' m̄imoniāle h̄z p̄cupiscētiā adū' ctā q̄ sp̄ turpis ē. s; s; ē p̄cēs. ¶ S. nihil excusat nisi p̄cām. s; act' m̄imoniāle idiget excusari p̄ bōa m̄i monij: vt m̄g' dicit. ḡ ē p̄cām. ¶ S. d̄ silib' sp̄i idē ē iudiciū. s; p̄cupit' m̄imoniāle ē eusdē sp̄i cu3 actu adulterij: qz ad idē imiat. s. sp̄z hūana3. ergo cu3 actus adulterij sit peccatum 7 actus m̄imoniū. ¶ S. supflūū i passioib' corūp̄it vitū. s; semp i actu m̄imoniū ē supfluitas delectatiōis adeo qz ab

forbet rōez q̄ ē p̄ncipale hoīs bonū. vñ p̄hs in. vij. et hī. dicit: q̄ impossibile ē hoīez aliqd̄ in ip̄a itelligē. s̄ sp̄ act̄ m̄rimonial̄ ē p̄c̄m. ¶ S̄z̄. j. Cor. vij. dicit: Circo n̄ peccat si nubat. et. j. Timo. iij. Uolo ut n̄cūlas nubē: filios p̄creare. s̄z̄ p̄creatio filioz nō pōt fieri sine carnali p̄iūctiōe. s̄ act̄ m̄rimonial̄ n̄ ē p̄c̄m: als aplūs n̄ voluit illud. ¶ P. nullū p̄ccatū ē in p̄cepto. s̄z̄ act̄ m̄rimonial̄ est i p̄cepto. j. Cor. vij. Uxor vir d̄bitū reddat. s̄ n̄ ē p̄c̄m. ¶ R. sp̄o deo dō: q̄ supposito q̄ n̄a corpal sit a deo boā i stituta: impossibile ē d̄cē q̄ ea q̄ p̄tinet ad p̄suatōez n̄aē corpal 7 ad q̄ n̄a icliat sint vlt̄er mala: 7 iō cū iclinato sit n̄aē ad p̄lis p̄creatōez p̄ quā n̄a sp̄e cōfuat: impossibile ē d̄cē q̄ act̄ q̄ p̄creat p̄les sit vlt̄er illicite: vt i eo mediū vlt̄er iueniri n̄ possit: nisi p̄nat fm̄ quozūdā iūāiā q̄ res corpales cāre sunt a deo male: ex q̄ forte ista op̄io deriuat q̄ in l̄ra tāgīf 7 iō ē pessima h̄ēis. ¶ Ad. j. dō: q̄ aplūs i v̄bia illis n̄ p̄hibuit m̄rimoniū actū: sic nec rez̄ possessiōe cū dicit: Qui vlt̄ h̄ mūdo sint q̄i n̄ v̄tes. s̄z̄ i v̄troq̄ fr̄uiciōe p̄hibuit: q̄d̄ p̄z̄ ex ip̄o mō loq̄n̄ d̄: nō. n. dicit: Sint nō v̄ntes vel non habentes: sed quasi nō v̄ntes vel non habentes. ¶ Ad. ij. dō: q̄ deo p̄iūgimur 7 fm̄ hituz̄ gr̄e: 7 s̄z̄ actū p̄tē platōis 7 amor. q̄d̄ s̄ p̄mā p̄iūctiōez sepat sp̄ est p̄c̄m: n̄ at̄ q̄d̄ sepat sc̄oaz̄: q̄ aliq̄ occupatio licita circa res iūferiores aimū distrahit: vt actu deo p̄iūgi n̄ sit idone: h̄ p̄cipue accidit i carnali p̄iūctiōe: in q̄ detinet mēs p̄p̄ delectatōez itenaz̄: 7 p̄p̄ ill̄ q̄bus p̄petit̄ oīna p̄tēplari aut sacra tractare idicat̄ p̄ tpe illo p̄tinetia ab v̄roib̄: 7 s̄z̄ h̄ etiā oī q̄ sp̄irit̄ sc̄iō q̄tū ad actū reuelatōis secretoz̄ nō tāgēbat mētes p̄phaz̄ i v̄su m̄rimoniū. ¶ Ad. iij. dō: q̄ turpitudō illa p̄cupiscētie q̄ actū m̄rimoniū s̄p̄ p̄comitat̄ n̄ ē turpitudō culpe s̄z̄ pene ex p̄c̄o p̄t̄mo p̄ueniēs: vt. f. inferiores vires 7 mēbra corpis rōi n̄ obediat̄: 7 p̄p̄ h̄ rō nō seq̄t̄. ¶ Ad. iij. dō q̄ illud p̄pe d̄ excusari q̄d̄ aliq̄ s̄litudiez malū h̄z̄: 7 tñ nō ē malū: vlt̄ n̄ tñ q̄tuz̄ appet̄: quoz̄ q̄dā excusant a toto: q̄dā a tāto: 7 q̄ act̄ m̄rimonial̄ p̄p̄ coruptōez p̄cupiscētie h̄z̄ s̄litudiez act̄ iordiat̄: iō p̄ bono m̄rimoniū excusat̄ a toto vt non sit p̄c̄m. ¶ Ad. v. dō. q̄ quis sint idē sp̄e n̄aē: tñ differūt i sp̄e moris: quā vna circūstātia variat. f. accedē ad suā vlt̄ n̄ suaz̄: sic etiā occidē hoīez p̄ violētā vel p̄ iusticiā facit diuersaz̄ sp̄em mori: quis sit vna sp̄e n̄aē: 7 tñ vñ ē licitū aliō illicitū. ¶ Ad. vj. dō: q̄ supfluū passiōis q̄d̄ vtutē corrūpit nō solū ipedit rōis actū: s̄z̄ tollit rōis ordinē: q̄d̄ n̄ facit delectatōis iūctiō i actu m̄rimonial̄: q̄ etiā si tūc n̄ ordiet̄ hō: tñ ē a rōne p̄ordinatus.

p̄stat. s̄z̄ meritū respectu mercedis oī. s̄ act̄ m̄rimonial̄ n̄ ē meritū. ¶ P. illd̄ q̄d̄ ē meritū d̄mit̄tere n̄ ē laudabile. f. laudabil̄ ē v̄ginitas p̄ quā matrimoniū d̄mittit̄. s̄ m̄rimonial̄ act̄ n̄ ē meritū. ¶ P. q̄ v̄it̄ indulgētia sibi facta: b̄nficio recepto v̄it̄. s̄z̄ ex h̄ q̄ alicui p̄stat b̄nficiū n̄ meret̄. s̄ actus m̄rimonial̄ nō ē meritū. ¶ P. meritū i difficultate p̄stitit̄: sic 7 v̄rus. s̄z̄ act̄ m̄rimonial̄ nō h̄z̄ difficultatē s̄z̄ delectatōez. s̄ nō ē meritū. ¶ P. illud q̄d̄ n̄ pōt fieri sine p̄c̄o v̄tali nūq̄ ē meritū: q̄ nō pōt hō simul m̄ri 7 demereri. s̄z̄ i actu m̄rimonial̄ sp̄ ē p̄c̄m v̄tiale: q̄ etiā p̄m̄ motus i h̄ modi delectatōe ē p̄c̄m v̄tiale. s̄ actus p̄dicit̄ nō pōt cē meritū. ¶ S̄z̄ oīs act̄ in q̄ iplet̄ p̄ceptū ē meritū: si ex charitate fiat. s̄z̄ act̄ m̄rimonial̄ ē huī modi: q̄ oī. j. Cor. vij. Uxor vir d̄bitū reddat. s̄z̄. ¶ P. oīs act̄ v̄tūns ē meritū. s̄z̄ act̄ p̄dictus ē act̄ iusticie: q̄ d̄ reddidit̄ d̄bitū. s̄ ē meritū. ¶ R. sp̄o deo dō: q̄ cū nullus act̄ ex deliberata voluntate p̄cedēs sit idifferēs: vt i. ij. li. oīm ē. act̄ matrimonial̄ sp̄ ē p̄c̄m: vlt̄ meritū: in eo q̄ gr̄az̄ h̄z̄: si eni ad actū m̄rimonialē v̄tūns iducat: vlt̄ iusticie vt d̄bitū reddat: vlt̄ religiōis vt p̄les ad cultū dei p̄creet̄: ē meritū. si at̄ moueat libido s̄stēs infra bona m̄rimoniū: vt. f. nullo mō ad aliā accedē vellet ē p̄c̄m v̄tiale. si at̄ extra bōs m̄rimoniū offerat: vt sc̄lz̄ cū q̄cūq̄ m̄liere id facē p̄ponēt: est p̄c̄m mortale: n̄ at̄ mouē nō pōt q̄n vlt̄ ordiet̄ rōe: 7 sic erit mor̄ v̄tū: vlt̄ nō ordinet̄: 7 sic erit mor̄ libidinis. ¶ Ad. j. dō: q̄ radix merēdi q̄tū ad p̄mū sb̄ale ē ipsa charitas: s̄z̄ q̄tū ad aliq̄d̄ accitale p̄mūm rō meritū p̄stitit̄ i difficultate act̄: 7 sic act̄ m̄rimoniū nō ē meritū: sed p̄mo mō. ¶ Ad. ij. dō: q̄ hō pōt mereri 7 i minorib̄ bonis 7 i maiorib̄. vñ q̄n aliq̄s miora bona d̄mittit̄ vt miora faciat: laudā dus ē a meritorio actu d̄scēdēs. ¶ Ad. iij. dō: q̄ indulgētia q̄nq̄ ē de minorib̄ malis: 7 sic indulgētia m̄rimoniū put ad ip̄m mouet libido infra terminos m̄rimoniū p̄stēs: sic eni ē veniale p̄c̄m: s̄z̄ put ad ip̄m mouet v̄tūns vt ē meritū: nō h̄z̄ indulgētia nisi fm̄ q̄ ē indulgētia de minorib̄ bonis: q̄ idē ē q̄d̄ cōcessio. nec ē incōueniēs q̄ ille q̄ tali concessiōe v̄t̄. mereat̄: q̄ bonus vsus b̄nficiorum de meritū ē. ¶ Ad. iij. dō: q̄ difficultas labor̄ re q̄rit ad meritū p̄mū accitatis: s̄z̄ ad meritū p̄mū eēntial̄ re q̄rit difficultas cōsistēs i ordiatōe mediū 7 h̄ ē etiā i actu m̄rimonial̄. ¶ Ad. v. dō: q̄ p̄m̄ mor̄ fm̄ q̄ d̄ p̄c̄m v̄tiale ē mor̄ appetit̄ i aliq̄d̄ iordiatū d̄lectabile: q̄d̄ nō ē in actu m̄rimonial̄: 7 s̄ rō nō sequit̄. ¶ Qd̄. II.

Ad quartuz sic pro
cedit: vñ q̄ act̄ m̄rimonial̄ nō sit merito riuus: Ch: yf. n. dicit sup̄ Matth. Matri moniū et̄ v̄tū: se penā n̄ infert: mercedē tñ nō

Deinde queritur d̄
m̄rimoniū s̄z̄ q̄ ē sac̄m. Et circa h̄ q̄ r̄f. iij. P̄rio v̄tū sit sac̄z̄. Sc̄o d̄stitutiōe ipsi. Tertio de effectu. Quarto de integritate.

Primum sic proce

Ndit: videt qd mrimoniū nō sit sacrm: omē enim sacrm noue legis hz aliquā formā q̄ est de eētia sacri. sed bñdictio q̄ fit p sacerdotes i nuptijs nō ē de eētia mrimoniū. q̄ nō est sacrm. ¶ Sacrm fm Hugo. ē māle elemētū. s; mrimoniū nō hz p mā aliqd māle elemētū. q̄ nō ē sacramētū. ¶ Sacra hñt efficacā ex passiōe xpi. s; p mrimoniū nō pformaf hō passiōi xpi que fuit penalīa: cū hēat delectationē adiunctā. q̄ nō est sacramētū. ¶ Oē sacrm noue legis efficit qd figurat. s; mrimoniū nō efficit cōiūctionē xpi z ecclie quā significat. q̄ mrimoniū nō ē sacrm. ¶ I alijs sacris ē aliqd qd ē res z sacrm. s; hoc nō pōt iueniri in mrimonio: cū nō impinat characterē: als nō iterare. q̄ nō ē sacrm. ¶ Sed ē qd dicit Eph. v. Sacramētū hoc magnū ē zc. ¶ Sacrm ē sacre rei signū. s; mrimoniū ē hui' mōi. q̄ zc. ¶ Respondeo dō: qd sacrm ipoztat aliqd remediū scitatis homini p pccm exhibitū p sensibilia signa: vt i pma dī. dicitur: vñ cū hoc iueniat in mrimonio inter sacramēta cōputaf. ¶ Ad p̄mū qd dō: qd vba quib' cōsensus mrimonalis exprmit sūt forma h' sacri: nō aut bñdictio sacerdotis q̄ ē quoddam sacrale. ¶ Ad. ij. dō: qd sacrm mrimoniū p̄ficiat p actū eius qd sacro illo vtit: sicut pnia: z iō sicut pnia non hz aliā mām nisi ipsos actus sensui subiectos qd sūt loco mālis elemētū: ita ē de mrimonio. ¶ Ad. iij. dō: qd q̄uis mrimoniū nō p̄formet passiōi xpi q̄tuz ad penā: cōformet tñ ei q̄tum ad charitatē: p quā p ecclia sibi in sponsaz cōiugāda passus ē. ¶ Ad. iij. dō: qd vnio xpi ad eccliam nō ē res p̄tēta i isto sacro: sed res significata nō p̄tēta: z talē rem nullum sacrm efficit: sed hz aliam rē p̄tēta z signifi- catā quā efficit: vt dicit. m̄gr autē posuit rem non cōp̄tēta: qz erat huius opionis qd nō hēret rem ali- quā p̄tēta. ¶ Ad. v. dō: qd etiā in hoc sacro sunt illa tria: qz sacra tñ sunt act' ceter' app̄tēta: sed res z sacrm ē obligatio que inascit viri ad mulierē ex talibus actibus: sed res vltima cōtēta ē effect' huius sacramenti: nō p̄tēta autem est res quam magister determinat.

Secundus sic pro

Acedit: vñ qd mrimoniū nō debuit institui ante pccm: qz illud qd est de iure nāli nō indiget institutiōe. s; mrimoniū ē huiusmōi: vt ex dictis p̄z. q̄ nō debuit institui. ¶ Sacra sunt qdaz medicine cōtra morib' pccī. sed medicina nō p̄paraf nisi morbo. q̄ an peccatū nō debuit institui. ¶ Ad idē sufficit vna institutiō. s; mrimoniū fuit institutū etiā post pccm: vt in lra dicit. q̄ an pccm non fuit institutū. ¶ Institutiō sacri debet eē a deo. s; an peccatū vba q̄ ad mrimoniū p̄tinet determinate nō sūt dicta a deo: sed ab Adam: illa at verba q̄

deus dixit: Crescite z multiplicamini. dicta sūt etiāz brutis in qbus nō ē mrimoniū. q̄ mrimoniū nō fuit institutūz an pccm. ¶ Sacrm mrimoniū ē sacrm noue legis. sed sacra noue legis a xpo initiū sumpserūt. q̄ nō debuit an pccm institui. ¶ Sed ē quod dicit Matth. xix. Non legistis qd ab initio qd fecit hōies masculū z feminā fecit illos zc. ¶ Sacrm mrimoniūz ē institutū ad p̄creationē p̄lla. sed an pccm necessaria erat hōi p̄creatio prolis: vt in q. li. di. xx. dicitur est. q̄ ante peccatum debuit mrimoniū institui. ¶ Respondeo dō: qd nā inclinā ad mrimoniūz intēdes aliqd bonū: qd quidē variat fm diuersos hominū stat': z iō oīz qd hz illō bonū diuersimode i diuersis statib' hōiūz instituat: z iō mrimoniū hz qd ordiat ad p̄creationē. plus q̄ erat necia etiā peccato nō ex̄tēte: institutū fuit an pccm. fm at qd reme- diū p̄bet p̄ vulnus pccī: institutū fuit post pccm ipe leg' nāe. fm at dēterminationē p̄sonaz institutiōez hñt i lege Moysi. s; fm qd rēp̄sentat mysteriū cō- iūctiōis xpi z ecclie institutiōne hñt i noua lege: z fm h' ē sacrm noue leg'. q̄tū at ad alias vtilitates qd ex mrimonio p̄sequūt: sic ē amicitia z mutuum obsequiū sibi a iugib' imp̄suz: hz institutiōez i lege ciuili. s; qz de rōe sacri ē qd sit signū z remediū: iō q̄tū ad medias institutiōez p̄p̄tēti ei rō sacri: s; q̄tū ad p̄mā institutiōez p̄p̄tēti ei qd sit i officiū nāe: q̄tūz vō ad vltimā qd sit i officiū ciuilitat'. ¶ Ad. i. q̄tū cēdit: qd illa q̄ in cōi sūt d iure nāli idigēt institutiōe q̄tū ad eoz dēterminationē qd diuersimode p̄p̄tēti hz diuersos stat': sic de iure nāli ē qd maleficia puniāt s; qd tal' pena tali culpe apponat: p dēminationez iuris positū sit. ¶ Ad. ij. dō: qd mrimoniū nō est tñ remediū p̄ pccm: s; ē p̄ncipalr i officiū nāe: z sic institutū fuit an pccm: nō at put ē remediū. ¶ Ad. iij. dō: qd fm diuersa q̄ oīz i mrimonio dētermināti ē incōueniētia qd diuersas hēat institutiōez: z sic illa diuersa institutiō nō ē eiusdē fm idē. ¶ Ad. iij. dō: qd mrimoniū an pccm institutū fuit. a deo i hoc qd hōi mulierē in adiutoriū d costa formauit: z dicit eis: Crescite z multiplicamini zc. qd q̄uis alijs ani- malib' dixit: nō tñ p ea eodē mō implendū sicut p hominea. Adā aut vba illa p̄tulit a deo i p̄p̄tēti: vt itelligēt mrimoniū institutiōne a deo factaz. ¶ Ad. v. dō: qd q̄tū ad hoc qd mrimoniū ē sacrm noue le- gio nō fuit an xpm institutū: vt ex dicitis p̄z.

Tertius sic proce

Adit: videt qd mrimoniū nō p̄ferat gram: qz fm Hugo. sacra ex scificatiōe inuisibilē gram p̄ferūt. s; mrimoniū nō hz aliquā scificatiō- nez q̄ sit de eētia ei'. q̄ nō p̄fert gra in ipso. ¶ Oē sacrm p̄ferēs graz p̄fert ipaz ex mā z forma sua s; act' qd sūt mā i h' sacro nō sūt cā grē: qz h' cēt pe- lagiana hēst: qd act' nri sūt cā grē: vba etiā exprimē- tia p̄fētū nō sūt cā grē: cū ex eis nō sūt aliq̄ scificatiō. q̄ i mrimonio nullo mō gra daf. ¶ Sacra ordiatā p̄

vulnus peccati est necesse omnibus habere vulnus illud. s. i. oib' iuenit concupiscentie vuln'. s. i. g' in m'rimonio det gra' d' vulnus concupiscentie: debet oes hoies m'rimo-
 nu' trahere: et sic est valde stultum a m'rimonio
 abstinere. ¶ S. i. firmitas n' accipit medicamentu' ab
 eode' a q' accipit iustione. s. i. p' m'rimoniū concupiscentie
 accipit iustione: q' sicut dicit phs in. iij. ethl.
 Insatiabil' e' concupiscentie appetit': et p' oppositōez
 p'grua' auget. s. i. q' i m'rimonio n' sperat remediū
 gre' d' concupiscentia. ¶ Sed d' diffinitio et diffinitū
 debet p'ueri. s. i. diffinitōe sacri ponit cālitās gra-
 tie: vt in. i. d'f. patuit. s. i. cū m'rimoniū sit sacri' erit
 cā gre'. ¶ S. i. Aug. dicit: q' m'rimoniū e' egrōnis i re-
 mediū. s. i. nō e' in remediū nisi inōtū aliqua' effica-
 ciā h'z. s. i. h'z aliqd' effica' ad repmēdū concupiscen-
 tiā. s. i. concupiscentia nō repmēd' nisi p' gram. s. i. cōfert
 i ipso gra'. ¶ Espōdeo oō: q' circa h' fuit triplex
 opio: quida' eni dixerūt q' m'rimoniū nullo mō e'
 cā gre': s. i. e' tm' signū. S. i. hoc nō pōt stare: q' fm h'
 i nullo abūdaret a sacris veteris leg': vñ nō eēt ali-
 qua rō q're sacris noue leg' anumeraret: q' eni re-
 mediū p'beat satisfaciēdo concupiscentie: ne i p'ceptis
 ruat oū nimis arat: hūit etiā in veteri lege ex ipsa
 nā actus: et iō aliq' dixerūt: q' cōfert ibi gra' i ordine
 ad recessuz a malo: q' excusat actus a peccō q' sine
 m'rimonio peccm eēt. s. i. hoc eēt nimis parū: q' hoc
 etiā i veteri lege hūit: et iō dicit q' facit recedere a
 malo inōtū mitigat concupiscentiā ne extra bōa ma-
 trimoniū ferat: nō at p' gram illā sit aliqd' auxiliū
 ad bene opandū. S. i. hoc nō pōt stare: q' eadē gra'
 e' q' impedit peccm: et q' ad bonū iclinat: sicut idem
 calor q' aufert frigus et q' calefacit. vñ aliq' dicit q'
 m'rimoniū inōtūz i fide xp'i p'rahit h'z vt cōferat
 gra'z adiuuante ad illa opanda q' in m'rimonio re-
 q'runf: et h' p'babū e': q' vbiq'z dat diuini' aliq'
 facultas: dat etiā auxilia q' b' hō pueniēter vti pos-
 sit facultate illa: sic p' q' oibus potētis aie rñdent
 aliq' mēbra corpis q'bus i actu exire possint. vñ cū
 i m'rimonio det hōi ex oīna iustitioe facultas vte
 di sua vxore ad p'creationē plis: datur etiā gra' si-
 ne q' id pueniēter facē nō possz: sicut etiā de ptāte
 ordis supra dictū e': et sic ista gra' data e' vt iā res cō-
 tenta i h' sacro. ¶ Ad. i. g' oō: q' sic aq' baptisū h'z
 q' corp' tagat et corpus abluat ex tactu carnis xp'i:
 ita m'rimoniū hoc h'z ex hoc q' xp'i sua passioe il-
 lud repñtauit: et nō pncipalit' ex aliq' scificatione sa-
 cerdot'. ¶ Ad. ij. oō: q' sicut aq' baptisū vel for-
 ma verboz nō opat ad gram imediate: s. i. ad cha-
 racterē: ita aci' exteriores et vba p'pmetia p'sensuz
 directe faciūt nexū quēdā q' est sacri m'rimoniū: et
 h' modi nexuz ex v'ute diue iustitiois dispositiue
 opat ad gram. ¶ Ad. iij. oō: q' rō illa pcedēt nisi
 d' concupiscentie morbu' posset aliqd' effica' reme-
 diū adhiberi: adhibet at maius remediū p opera
 spūalia et carnis mortificationē ab illis q' m'rimo-
 niū nō vtunt. ¶ Ad. iij. oō: q' d' concupiscentiā pōt

postari remediū dupl': vno mō ex pte ipsius concupi-
 scētie: vt repmā in sua radice: et sic remediū pstat
 m'rimoniū p gram q' in eo dat: alio modo ex pte
 aci' ei': et hoc dupl': vno mō vt actus ad que icli-
 nat concupiscentia exteri' turpitudie careat: et h' sit
 p bona m'rimoniū q' honestat carnalē concupiscen-
 tiam: alio mō vt actus turpitudinē habēs ipediat:
 quod sit ex ipsa natura aci': q' oū concupiscentie sa-
 tisfit in actu cōiugali: ad alias corruptelas non ita
 icitat: ppter qd' dicit aplus: Melius est nubere q'
 vti. q'uis eni opa concupiscentie cognita fm se nata
 sint concupiscentiam augere: tm' fm q' rōne ordinat
 ipsam repmunt: q' ex similib' actibus similes reli-
 quūtur dispōnes et habitus.

De quartuz sic pro

cedit: Videt q' carnalis cōmixtio sit d' in-
 tegritate m'rimoniū: in ipsa eni institutioe
 m'rimoniū dictū e': Erunt duo in carne vna. s. i. hoc
 nō sit nisi p carnalē cōmixtionē. s. i. est de integritate
 m'rimoniū. ¶ S. i. id qd' p'inet ad significatiōe sa-
 cramenti e' de necessitate sacri: vt p'dictū e'. s. i. carnal' cō-
 mixtio p'inet ad significatiōe sacri: vt in l'ra dī. g'
 e' de integritate sacri. ¶ S. i. h' mōi sacri ordinatur
 ad p'seruatiōe spēi. s. i. cōseruatio spēi nō pōt fieri
 sine carnali cōmixtioe. s. i. de integritate sacri. ¶ S.
 m'rimoniū e' sacri fm q' remediū d' concupiscentiaz
 pstat: d' quo dicit aplus. i. Cor. vij. q' melius e' nubē
 q' vti. s. i. hoc remediū nō pstat i his q' carnal' non
 cōmiserūt. s. i. idē qd' p'ius. ¶ Sed d' in paradiso fuit
 m'rimoniū. s. i. ibi nō fuit carnal' copula. s. i. cōmixtio
 carnal' nō e' de integritate m'rimoniū. ¶ S. i. sacri
 ex suo noie scificationē iporiat. s. i. sine carnali com-
 mixtioe e' m'rimoniū sancto: vt in l'ra dī. g' carnal'
 cōmixtio nō e' de necessitate sacri. ¶ Espōdeo oō
 q' duplex e' integritas: vna q' attēdit fm pfectōez p'ri-
 mā q' p'sistit i ipso eē rei: alia q' attēdit fm pfectōez
 scōdam: q' p'sistit i opatiōe. q' carnal' cōmixtio est
 qdā opatio siue vltus m'rimoniū p qd' facultas ad
 h' dat: iō erit carnal' cōmixtio d' scōda integritate ma-
 trimoniū: et nō de pma. ¶ Ad. i. g' oō: q' Adam ex
 posuit integritatē m'rimoniū q' rō ad vtrāq' pfectio-
 nem: q' res ex suo actu inorescit. ¶ Ad. ij. oō q' l'
 gnificatio rei p'tente e' de necessitate sacri: et ad hāc
 significatiōe non p'inet carnalis cōmixtio: s. i. ad
 rem nō p'tentā: vt ex dictis p'z. ¶ Ad. iij. oō: q' res
 non puenit ad finē suū nisi p actum p'pū: vñ ex
 hoc q' finis m'rimoniū nō habet sine carnali com-
 mixtioe: ostēdit q' sit de scōda integritate et non de
 pma. ¶ Ad. iij. oō: q' ante cōmixtionē carnalem
 e' m'rimoniū i remediū ex gra' q' i eo dat: q'uis n' ex
 actu: qd' p'inet ad integritatē scōdam.

Quam alia sacramēta rē. videt q' d' matri-
 monio debuerit dēterminare an ordinē:
 q' p'ius e' qd' aiāle est q' qd' spirituale e':
 vt dicit. i. Cor. xv. Et dicēdū: q' quāuis

fit primū in via generatiōis: tñ in via scitatis 7 pfe
ctiōis ē posterius: 7 iō illud sacm qd h3 minimū
d spūalitate vltio o3 inter sacra ordinari. Una
de costis eius 7c. de hoc dictū ē in .ij. lib. dis. xvij.
Propbetice dixisse: vt ppheta referat ad mini
steriū xpī 7 ecclie: qd puidit nō ad vsuz mulierī q
cōsensu picipi poterat nāli rōne. nec sequit q si in
carnatiōis mysteriū puidit q suū calum psciuerit
etiā supposito q xp̄s nō fuisset icarnatus hoie nō
peccate: q: multa sunt quoz vnū nō ē sine altero:
quis vnū sine altero possit itelligi. Remedium
habz non pueniū. s. accidentale quale habet virgī
nitas. s. aurcolam.

Disti. XXVII.

Ost hoc ad

Ouertendū ē 7c. Postq̄ de
terminatū mgr de instituti
one mrimoniū 7 significa
tiōe ipsi: hic icipit deimi
nare de causis ei. Et diuidit
in tres ouas: in p̄ma d
causis p̄stitutiōib' mrimo
niū: in sc̄da de causis honestatib' ipm: di. xxx. ibi
Post hoc de bonis cōiugū 7c. Prima i ouas: i p̄
ma determinat de cā efficiēte mrimoniū: in sc̄da
de cā finali ipsi: circa finē. xxx. dis. ibi. Exposito q̄
sit cā efficiēs 7c. Prima i ouas: in p̄ma determinat
de cā efficiēte mrimoniū: in sc̄da poit impedimentū
ill' cāe. xxx. di. ibi. Oportz at p̄sensū piugalē 7c.
Prima i ouas: i p̄ma oñdit q̄ p̄sensū facit matri
moniu: in sc̄da oñdit q̄lem oporteat eē illū p̄sen
suz: di. xxvij. ibi. Hic q̄ri o3 vtrū 7c. Prima i ouas
in p̄ma p̄missio de q̄ ē intētiō diffinit mrimoniū:
vt cā effectui p̄portioata sumat: in sc̄da oñdit q̄
sit cā mrimoniū: ibi. Efficiēs cā 7c. Et hec diuidit i
tres: in p̄ma p̄ponit qd intēdit: in sc̄da p̄bat p̄po
sitiū: ibi. Q̄ aut p̄sensū 7c. i tertia excludit erroz:
ibi. Quidā tñ asserūt 7c. Et diuidit in tres ouas:
in p̄ma p̄sedt p̄tes erroz: i sc̄da excludit cū
ibi. Dis at ita r̄ndem' 7c. Circa p̄mū tria facit. p̄
mo ponit opionē illoz falsaz. sc̄do ponit p̄batōez
ei: ibi. Qd vō inē sp̄sām 7c. tertio ponit r̄nsionē
eoz ad p̄bationē p̄ vitate iductaz: ibi. P̄missas
etiā 7c. Dis itaqz r̄ndemus 7c. hic r̄ndet ad p̄ba
tionē illoz positā. Et circa hoc tria facit: p̄mo po
nit distictionē quādā q̄ p̄dicte auētes solūtur: se
cūdo p̄bat illā distictionē p̄ diuersas sc̄ozuz auētes
ibi. Aliqñ enī sp̄sas vocāt 7c. tertio p̄bat eaz per
rōnes: ibi. Et sciendū ē q̄ illa sponla 7c.

Hic ē triplex qd. Prima de ipso mrimo
nio. Sc̄da de sp̄salib'. Tertia de b̄
gamia. Circa p̄mū q̄runt tria. Primo
qd sit mrimoniū. Sc̄do vtruz p̄sensū
sit causa matrimonij. Tertio vtrum matri
monium possit solui per religionis ingressum.

Primum sic pro

Mcedit: vt q̄ mrimoniū nō sit in genere p̄iū
ctiōis: q̄ vinculū q̄ aliq̄ ligāt differt a cō
iunctiōe ipa sic cā ab effectu. s3 mrimoniū ē vinculuz
quoddā q̄ mrimonio iūcti ligāt. q̄ nō ē in genē cō
iūctiōis. s3. oē sacm ē sensibile signū. s3 nulla re
latiō ē accidēs sensibile. q̄ mrimoniū cū sit sacm n̄
erit i genē relatiōis: 7 ita nec i genē p̄iūctiōis. s3.
p̄iūctiō ē relatiō eq̄pantie sicut eq̄litas. s3 nō ē vna
nūero eq̄litas relatiō i vtroqz extremo: vt Aul'
eccl. dicit. q̄ nec vna p̄iūctiō: 7 sic si mrimoniū ē in
genē p̄iūctiōis nō erit vnū tñ mrimoniū in duos
p̄iuges. Sed relatiō ē fm quā aliq̄ ad iūctōem
referūt. s3 fm mrimoniū aliq̄ ad iūctōem referūt: dē
enī maritus vir vxoris: 7 vxor mariti vxor. q̄ mri
moniu ē in genē relatiōis: nec ē aliud q̄ cōiunctiō.
s3. vno duoz ad aliq̄ vnū nō sit nisi fm con
iūctiōez: hoc at sit p̄ mrimoniū: vt p3 sc̄. ij. Erūt
duo i carne vna. q̄ mrimoniū ē in genē p̄iūctiōis.
Alter' vi q̄ mrimoniū incōgrue nomiēt: q̄ de
nomiatio o3 fieri a digniozi. s3 p̄ dignioz ē matre.
q̄ mag' o3 denoiari a pie q̄ a m̄re p̄iūctiō vtriusqz.
s3. res debēt denoiari ab eo qd ē de cētia suaz:
q̄ rō quā significat nomē ē diffinitio: vt dē in. iij.
Meta. s3 nuptie nō sūt de cētia mrimoniū: q̄ nō o3
mrimoniū nuptie appellari. s3. sp̄s nō p̄t p̄
p̄o noie noiari ab eo qd ē generis. s3 p̄iūctiō ē gen'
ad mrimoniū. q̄ nō p̄t p̄t piugū noiari. Sed
in p̄iū ē cōis vsus loquētū. Alter' vi q̄ incōue
niētē diffiniat i lra: q̄ i mariti diffinitōe o3 q̄ ma
trimoniu ponat: q̄ marit' ē qd est mulieri mrimo
nio iūctus. s3 ipse ponit maritalē p̄iūctiōē in diffi
nitōe mrimoniū. q̄ vi q̄ sit circulatio i diffinitōib'
istis. s3. p̄ mrimoniū sicut vir efficiat marit' mu
lieris: ita mulier vxor viri. q̄ nō magis debet dici cō
iūctiō marital' q̄ vxoris. s3. p̄iūctiō ad gen'
moris p̄inet. s3 frequētē mrimonio iūcti sūt val
de morib' diuersi. q̄ nō o3 poni i diffinitōe matri
monij: idiuiduā vite p̄suetudinē retinē. s3. iūct
niunt alie diffinitiones de mrimonio dāt: q̄ fm
Dug. Matrimoniu ē duarū idocaz p̄sonaz legi
timuz de p̄iūctiōe p̄sensū. Secūdu quōsdā aut
Matrimoniu ē p̄sentiū cōis vite 7 cōicatio diuini
7 hūani iur'. Et q̄rit q̄liter he diffinitōes differat.
s3. p̄p̄deo dō ad. j. q. q̄ cōiunctiō adunationem
q̄daz iportat: vñ vbiqz ē adunatio aliquoz: ibi
ē aliq̄ p̄iūctiō: ea at q̄ ordinat ad aliq̄ vnū dicunt
i ordie ad aliud adunari: sicut multi boies adunā
tur ad vnā militiā vñ negociationē exequēdā: ex q̄
dicūt cōmilitones ad iūctē vel socj negociatiōis: 7
iō cū p̄ mrimoniū ordinēt aliq̄ ad vnā gnationē
7 educationē plie: 7 iterū ad vnā vitā domesticā
p̄stat at q̄ i mrimonio ē aliq̄ p̄iūctiō fm quā dicit
marit' 7 vxor: 7 tal' p̄iūctiō ex hoc q̄ ordmant ad
aliq̄ vnū ē mrimoniū: p̄iūctō at cor: p̄p̄: vñ aicōz

ad m̄fimoniu p̄fectur. ¶ Ad. i. ḡ dō: q̄ m̄fimoniu
 ē vinculu q̄ ligant formalr nō effectiue: ⁊ iō nō o3
 q̄ sit aliud a p̄iunctione. ¶ Ad. ij. dō: q̄ q̄uis ipsa
 relatio nō sit sensibile accidēs: tñ cāe eius p̄nt esse
 sensibiles: nec in sacro req̄rit q̄ sit sensibile id qd̄ ē
 res ⁊ sac̄m. hoc. n. mō se h3 i hoc sacro p̄dicta cō
 lūctio: s3 vba exp̄mētia p̄sensū q̄ sūt sac̄m tñ ⁊ cā
 p̄dicte p̄iunctōis sūt sensibilia. ¶ Ad. iij. dō. q̄ re
 latio fundat i aliq̄ sic in cā: vt silitudo i qualitate:
 ⁊ in aliq̄ sic in subiecto: vt i ip̄is silitō: ⁊ ex vtraq3
 pte pōt attēdi vnitas ⁊ diuersitas ip̄ius. q3 i silitu
 tudine nō ē eadē q̄litas numero: s3 sp̄e i vtroq3 silitū.
 ⁊ itēz subiecta silitudinis sunt duo numero: ⁊ silitr
 est de eq̄litate: iō ⁊ eq̄litas ⁊ silitudo oibus modis
 est alia numero i vtroq3 silitū ⁊ equaliū. s3 relatio
 que est m̄fimoniu ex vna pte h3 vnitas: in vtroq3
 extremoz. s. ex pte cause: q3 ad eandē nūero gene
 rationē ordinat: s3 ex pte subiecti h3 diuersitates
 fm̄ numerū: ⁊ ideo hec relatio ē vna ⁊ multiplex.
 ⁊ fm̄ q̄ est multiplex ex pte subiecti significat his
 nomib3 vxo: ⁊ maritus. fm̄ aut q̄ est vna signifi
 cat hoc noie m̄fimoniu. ¶ Ad. ij. q̄stionē dō: q̄ i
 m̄fimonio ē tria p̄siderare. P̄mo essentia ip̄i q̄ ē
 p̄iunctio: ⁊ fm̄ hoc noiat cōiugū. Secūdo cām a
 q̄ est desposatō: ⁊ fm̄ hoc vocant nuptie a nubere
 q3 i ipsa solēnitate desposatōis q̄ m̄fimoniu p̄ficiat
 capita nubētū velant. Tercio effectū q̄ est p̄les: ⁊
 sic oī m̄fimoniu ut Aug. dicit p̄ faustū ob h3 q̄ mu
 lier nō o3 ad aliud nubet nisi vt sit mar. Pōt etiā
 dici matrimoniu q̄si m̄fimoniu. i. officiu: q3 fe
 minis maxie incūbit officiu educāde plis. Uel oī
 m̄fimoniu q̄si matrē munitē: q3 tā h3 q̄ descendat
 ⁊ munit. s. vīrū. Uel oī m̄fimoniu q̄si m̄fimoniu mo
 nēs ne vīrū relinq̄t alteri adherēs. Uel oī m̄fimo
 niū q̄si mā vnus: q3 in eo sit p̄iunctio ad vnā plem
 materialit̄ inducēdā: vt dicat m̄fimoniu a monos
 ⁊ mā. Uel oī m̄fimoniu ut Iud. dicit a m̄re ⁊ nato
 q3 a p̄ m̄fimoniu effiat aliq̄ m̄f nati. ¶ Ad. j. ḡ dō:
 q̄ q̄uis pat̄ sit dignior q̄ mar: tñ circa p̄les magis
 officiosa ē m̄f q̄ p̄. Uel ideo q3 mulier ad h3 p̄in
 cipalit̄ facta ē: vt sit homi i adiutoriu. plis: nō aut
 vir p̄pter h3 fact̄ ē: vñ magis p̄tinet ad rōnez ma
 trimonij m̄f q̄ p̄. ¶ Ad. ij. dō: q̄ aliqñ cēntialia
 cognoscūt p̄ accidētalia: ⁊ iō etiā p̄ accidētalia ali
 q̄ noiarī possunt: cū nomem def cā rei inotescēde.
 ¶ Ad. iij. dō: q̄ aliqñ spēs noiat ab eo qd̄ ē gene
 ris p̄pter ip̄fectionē sp̄e: qñ. s. habet p̄plete generl
 rōnez: nec tñ aliqd̄ addit qd̄ ad dignitatē p̄tinet:
 sic p̄p̄iū accidētale retinet nomē p̄p̄iū cōis. Ali
 qñ aut p̄pter p̄fectionē qñ i vna sp̄e p̄plete iuenit
 rō generl ⁊ nō in alia: sic aial̄ denoiat ab aia q̄ cō
 perit aiato corp̄i qd̄ ē gen̄ aialis: sed aiatio nō iue
 nit p̄fecte i aiatis q̄ nō sūt aialia: ⁊ silitr ē in p̄posito
 q3 p̄iunctio viri ad mulierē p̄ m̄fimoniu est maxia:
 cū sit ⁊ aiā ⁊ corp̄oz: ⁊ iō cōiugū noiat. ¶ Ad
 iij. q̄stionē dō: q̄ sic sup̄ia ocaū ē cū m̄fimonio tria

p̄nt p̄siderari. s. cā ip̄i: ⁊ cēntia eius: ⁊ effect: ⁊ h3
 hoc tres diffinitōes iueniunt de m̄fimonio date.
 nā diffinitio hug. tangit cām. s. p̄sensū: ⁊ p̄ se nō
 est. diffinitio at̄ in l̄ra poita tāgit cēntia m̄fimonij
 scilz p̄iunctionē: ⁊ addit dēterminatū subiectū in h3
 q̄ dicit: iter legitias p̄sonas. ponit ēt d̄intiaz p̄bētē
 ad sp̄m̄ in hoc q̄ dicit: maritalis: q3 cū m̄fimo
 niū sit p̄iunctio in ordie ad aliq̄d vnu: talis p̄iunctio
 in sp̄m̄ trahit p̄ illud ad qd̄ ordiat: ⁊ hoc ē quod
 ad maritū p̄tinet. ponit ēt v̄tutē huius p̄iunctionis
 q3 idissolubil̄ ē: in hoc q̄ dicit idiuuidua ⁊c. Sed
 alia diffinitio tāgit effectū ad quē ordinat m̄fimo
 niū. s. vita cōis in reb3 domesticis: ⁊ q3 oīs cōicatio
 aliq̄ lege ordinat: iō ponit ordiatū ist̄ cōionis. s.
 ius diuinū ⁊ hūanū: alie enī cōicatiōes vt negoci
 atorū cōmilitantū solo iure hūano institute sunt.
 ¶ Ad. j. ḡ dō: q̄ p̄ora aliqñ ex q̄bus o3 vari diffi
 nitio nō sunt noiat: ⁊ iō in diffinitōe alioq3 po
 nūt aliq̄ posteriora simplr: q̄ sunt priora q̄ ad nos
 sicut i diffinitōe q̄litas ponit q̄le a p̄ho: cūz dicit
 Qualitas ē fm̄ quā quales dicimur. ⁊ ita ēt h3 i ois
 finitōe m̄fimonij ponit p̄iunctio maritalis: vt sit sē
 sus: q̄ m̄fimoniu ē p̄iunctio ad ea q̄ maritū officiu
 req̄rit: q̄ nō poterant vno noiarī noie. ¶ Ad. ij.
 dō: q̄ p̄ hanc differētā tangit finis p̄iunctionis: vt
 dicitur est. ⁊ q3 vt dicit ap̄la: Vir nō ē p̄ mulierem
 sed mulier p̄pter vīrū: iō hec differētā potius o3
 sumi a viro q̄ a muliere. ¶ Ad. iij. dō: q̄ sic vita
 ciuilis nō ipo: tat actū singularē huius v̄l illi: s3 ea
 q̄ ad cōicatiōē ciuile p̄tinet: ita vita cōiugalis ni
 hil ē aliud q̄ p̄uerfatio ad cōicatiōē talē p̄tinent
 ⁊ iō q̄tum ad hanc vitā sp̄ p̄suetudo ē idiuuidua:
 q̄uis sit diuersa q̄tuz ad actus singulares v̄triusq3.

¶ Ad. iij. p̄ solutiō ex dicitis.
Secundū sic pro
 cedat: vt q̄ p̄sensū nō sit cā efficiēs m̄fimo
 niū. sacra enī nō sunt a volūate hu
 mana: s3 ab institutione diuina. sed p̄sensū ad volū
 tatē p̄tinet. q̄ nō est cā m̄fimonij: sicut nec alioz
 sacroz. ¶ S. idē nō ē cā suiipsius. s3 m̄fimoniu
 nihil aliud v̄t esse q̄ p̄sensū: q3 p̄sensū ip̄e signifi
 cat p̄iunctionē xp̄i ad eccliam. q̄ p̄sensū nō ē cā m̄fimo
 niū. ¶ S. vni o3 eē vna cā. s3 m̄fimoniu inter
 duos ē vnu: vt dcm ē: p̄sensū at̄ duo ⁊ sunt diuer
 si: q3 diuersoz. sunt ēt in diuersa: ab vna enī parte
 ē p̄sensū in vīrū: ex alia in vxoī. q̄ mutiuus p̄sensū
 nō ē cā m̄fimonij. ¶ S3 ē qd̄ Lhryf. dicit: Matri
 moniu nō facit coit̄ s3 volūtas. ¶ S. vnus nō ac
 cipit p̄tātē in eo qd̄ ē libere alteri nisi p̄ eius p̄sen
 sū. s3 p̄ m̄fimoniu accipit vterq3 p̄iugū p̄tātē i cor
 pus alteri: vt p3. j. Cor. vij. cūz pus vterq3 sui cor
 poris liberā p̄tātēz hēret. q̄ p̄sensū facit m̄fimoniu.
 ¶ Uten v̄t q̄ nō oportet p̄sensū p̄ verba exp̄mi
 q3 sic p̄ m̄fimoniu redigat hō in p̄tātē alius: ita p̄
 vōtū. s3 vōtū obligat q̄ ad deū ēt si nō exp̄matur

D. iij. q. dō: q sic se hz ablutio exterior ad ba-
 ptismū: ita se hz expressio verboz ad hoc sacm:
 vt dictū est. vñ sicut si aliquis ablutionē exteriorē
 recipet nō intēdēs accipe sacm: sed ludū & doluz
 face: nō est baptizatus: ita expressio verboz sine ite-
 riori p̄sensu m̄fionūz n̄ facit. **Ad. j. q. dō:** q ibi
 sunt duo. s. defectus p̄sensu q sibi p̄ocinat in foro
 p̄sciētie: vt nō astringat vinculo m̄fionū: quīs nō
 in foro ecclē in quo iudicat fm allegata: & dōl' ver-
 boz & hic nō p̄ocinat nec in foro p̄nie: nec i foro
 ecclē: qz in vtroqz p hoc punit. **Ad. ij. dō:** q si
 dōsit p̄sensu m̄fionū ex pte vnus: ex neutra parte
 ē m̄fionūz: qz matrimonii p̄sistit i mutua p̄iūcti-
 one: vt om̄ ē: tñ p̄babilr pōt credi dōlus nō ē nī-
 si signa euidentia dōli appareāt: qz de quolibz ē p̄-
 sumendū bonū: nisi p̄bet d̄iūm. vñ ille ex cui' pte
 dōlus nō ē a peccato excusat p̄ ignorantia. **Ad**
ij. dō: q in tali casu ecclā cōpellit eum ad standuz
 cū prima vxore: qz iudicat hz ea q foris appareāt:
 nec decipit in iusticia: quīs decipiat in facto: s; ille
 o; potius excōicationē sustinē q ad pmā vxorē ac-
 cedat: v; o; i alias regiōes remotas fugere.

Tertius sic proce

A dī: v; q alter p̄iūgū ē post carnalēz co-
 pulā possit altero iuito ad religionē trā-
 sire: qz lex diuina magis o; spūalibus fauē q lex hu-
 mana. s; lex hūana hoc p̄misit. q multo fort' lex
 diuina p̄mittere debuit. **S.** minus bonū nō impe-
 dit maius bonū. s; m̄fionū status ē minus bonuz
 q status religionis: vt p; j. Cor. vj. q p m̄fionū nō
 o; hō ipediti qn possit ad religionē trāsire. **S.**
 in q̄libet religioe sit quoddā spūale m̄fionūz. sed
 licet de leuiori religioe ad artioriē trāsire. qz licz dō
 de m̄fionio leuiori. s. carnali ad artius. s. m̄fionū
 religionis trāsire ē iuita vxore. **Sed** ē qd dō
 j. Cor. vj. vt nec etiā ad tēpus vacet orōni p̄iūgēs
 sine mutuo p̄sensu a m̄fionio abstinētes. **S.** nul-
 lus pōt facē licite qd ē in p̄iudiciū alteri' sine eius
 voluntate. sed votū religionis emissū ab vno p̄iūgēs
 ē in p̄iudiciū alteri': qz vnus hz p̄tēz corpis alte-
 rius. q vnus sine p̄sensu alteri' nō pōt votū religio-
 nis emittere. **Uterius** v; q nec ē ante carnalē
 copulā: idiuuissibilitas enī m̄fionū p̄tinet ad mat̄ri-
 monij sacm in q̄tū. s. significat p̄petuā p̄iūctōez
 xp̄i ad ecclā. s; an carnalē copulā post p̄sensū p
 verba de p̄nti exp̄ssuz ē verū m̄fionūz sacm. q nō
 pōt fieri diuino p hoc q alter ad religionē intrat.
S. i ipso p̄sensu p vba de p̄nti exp̄ssio vnus cō-
 iūgū in alterz p̄tēz sui corpis trāsfer. q statim pōt
 exigere debitū: & alter tenet reddē: & ita nec potest
 vn' iuito alio ad religionē trāsire. **S.** Matth.
 xix. oī: Qd deus p̄iūxit hō nō seper. sed p̄iūctio q
 ē ante carnalē copulā diuina facta ē. q nō pōt se-
 pari hūana voluntate. **Sed** ē qd fm Hiero.
 dñs Jobānez vocauit de nuptijs. **Uterius** v; q

mulier nō possit nubē alteri viro an carnalē copu-
 laz religionē igressō: qz illud qd cū m̄fionio stare
 pōt nō soluit m̄fioniale vinculū: s; adhuc manet
 m̄fioniale vinculū inter eos q pari voto religionēz
 intrāt. q ex hoc q vnus intrat religionē alī n̄ absol-
 uitur a vinculo m̄fionali. s; q̄diu manet vinculyz
 m̄fioniale ad vnū nō pōt nubere alteri. qz **S.**
 vir post igressum religionis pōt an p̄fessionē redire
 ad seculū. si q̄ mulier possit alteri nubere viro in-
 trante religionē: & ipse possit aliā oucē rediēs ad
 seculū: qd ē absurdū. **S.** p decre. nouā: p̄fessio
 ante annū emissā p nulla reputat. q si post talem
 p̄fessionē ad vxorē redeat tenet eum recipē. q neqz
 p introitū viri in religionē: neqz p votū dat m̄licrī
 p̄as nubēdi alteri: als vna mulier hēret duos vi-
 ros. **S.** nullus pōt alterz obligare ad ea que
 sūt p̄fectionis. s; p̄tinetiā ē de his que ad p̄fectionēz
 p̄tinet. q mulier nō artat ad p̄tinetiā ex hoc q vir
 ad religionē igredit: & sic pōt nubere. **R.** Espōdeo
 dō ad. j. q. q nullus pōt facere obligationē deo de
 alieno. vñ cum p m̄fionūz p̄sumatū iam sit corp'
 viri factū vxoris: non pōt absqz p̄sensu ipsius deo
 ipm offerre p p̄tinetiē votū. **Ad. j. q. dō:** q lex
 hūana p̄siderabat m̄fionū solum in q̄tū ē in offi-
 cū: sed lex diuina fm q ē sacm ex quo hz oīodam
 idiuuissibilitatē: & iō nō ē simile. **Ad. ij. dō:** q nō
 ē incōueniēs maius bonū impediri p min' bonuz
 qd hz d̄iūtatē ad ipm: sicut ē bonū p malū impe-
 dit. **Ad. ij. dō:** q in q̄libet religioe d̄bitur m̄fio-
 moniū ad vnā psonā. s. xp̄m cui q̄tū ad plura ob-
 ligat aliqz in vna religioe q in alia. sed m̄fionūm
 māle & religiois nō sunt ad vnā psonā: & iō non ē
 simile. **S.** ij. q. dō: q ante carnalē copulāz ē inē-
 p̄iūgēs tñ spūale vinculū: sed post ē inter eos etiā
 vinculū carnale: & iō sicut post carnalē copulam
 m̄fionūz soluit p mortē carnalē: ita p ingressum
 religionis ante carnalē copulā soluit: qz religio est
 mors quedā spūalis: qz aliquis seculo moriens vi-
 uit deo. **Ad. j. q. dō:** q m̄fionū ante carnalē co-
 pulā significat illā p̄iūctionē que ē xp̄i ad aiāz p
 grām: q quidē soluit p dispositōez spūales p̄iam:
 scilz peccatū: sed p carnalē copulā significat p̄iū-
 ctionē ad ecclā q̄tū ad assumptionē hūane nāe
 in vnitate p̄sone: que oīno ē idiuuissibilis. **Ad. ij.**
 dō: q an carnalē copulā nō ē oīo translātū corp'
 vnus sub p̄tē alteri': sed sub p̄ditione: si interea
 alter p̄iūgū ad frugē melioris vite nō puolet: sed p
 carnalē copulā p̄pletur dicta trāslatō: qz tūc intrat
 vterqz in corpalem possessionē sibi tradite p̄tatis.
 vñ etiā ante carnalē copulā nō statim tenet reddē
 debitū post m̄fionūz d̄ctum p verba de p̄nti: sed
 datur ei tēpus duoz mēsiuz p̄pter tria: primo vt
 interim possit deliberare d̄ trāsēdo ad religionēz:
 secūdo vt p̄parent q sunt necessaria ad solēnitatē
 nuptiarz: tertio ne videlz hēat maritus datā quaz
 non suspirauit dilatatam. **Ad. ij. dō:** q p̄iūctio

mrioialis ante carnale copulā ē qd̄ inspectū q̄tū ad eē p̄mū: vt. s. dictū ē: s; n̄ p̄sumata q̄tū ad actū secūduz q̄ ē opatio: 7 similat̄ possessioni corpali: 7 iō nec oīodam idiuisibilitatē h̄z. ¶ Ad. iij. q. dō: q̄ sicut corpali moꝝ viri hoc mō viculū m̄rioiale soluit: vt mulier nubat cui vult fm apli sniaz: ita ē post mortē spūales viri p̄ religiois igressuz pote rit cui voluerit nubere. ¶ Ad. i. q. dō: q̄ q̄n vterq; pari voto p̄tinētā vouet: tūc neuter p̄iugali viculo abrenūciat: 7 iō adhuc manet. s; q̄n vnus tantū vouet: tūc q̄tū ē in se abrenūciat vinculo p̄iugali: 7 iō alter absoluit a viculo illo. ¶ Ad. ij. dō: q̄ nō itelligit mortuus seculo p̄ religiois igressuz q̄s q̄ p̄fessionē emisit: 7 iō vsq; ad tēpus illud tenet eū vxor sua expectare. ¶ Ad. iij. dō: q̄ de p̄fessioe sic emissā a n̄ tēpus deteriorat a iure ē idē iudiciuz qd̄ de voto simplici: vñ sicut post votū simplex vi ri mulier ei reddere debitū nō tenet: tñ ipsa nō ha beret p̄tāz alteri nubē: ita 7 hic. ¶ Qd̄. II.

Deinde queritur de sponsalibus. Et circa hoc q̄runt tria: Primo quid sint sponsalia. Secundo qui possunt sponsalia contrahere. Tertio vtrum sponsalia dirimi possint.

Ad primū sic procedit: vñ q̄ sponsalia nō p̄ueniētē dicant futu rāz nuptiaz: p̄missio: vt h̄tur ex ver bis Nicolai pape: q̄ sic dicit J̄sō. Est aliq̄s spon sus nō q̄ p̄mittit: sed q̄ spōdet 7 spōsoꝝ dat. s; a sponsalibus d̄ aliq̄s spōsus. s; male d̄ p̄missio. ¶ S. q̄cūq; p̄mittit aliq̄d d̄z p̄pelli ad solūcū. s; illi q̄ sponsalia p̄trahūt nō copellunt p̄ eccliam ad m̄rioiaz p̄hendū. s; sponsalia non sunt p̄missio. ¶ S. in sponsalib; nō est q̄nq; sola p̄missio: s; ad d̄t iuramentū 7 alique arre. s; vñ q̄ nō debucrint solū p̄ p̄missionē diffiniri. ¶ S. m̄rioia debent eē libera 7 absoluta. s; sponsalia q̄nq; fiunt sub cō ditiōe etiā accipiēde pecunie. s; nō p̄ueniētē dicūt p̄missio nuptiaz. ¶ S. p̄missio q̄ ē de rebus fu turis vitupat Jaco. iij. s; circa sacm̄ nō d̄z aliq̄d eē vitupabile. s; nec d̄z fieri p̄missio futuraz nupti arū. ¶ S. nullus d̄z sponsus nisi ā sponsalibus. sed aliq̄s d̄z sponsus ex p̄ntibus nuptiaz: vt in lra d̄z. s; sponsalia nō sp̄ sunt futuraz nuptiarum p̄missio. ¶ Espōdeo dō: q̄ sicut. s. dictū ē: cōsentus in p̄iugalem copulā p̄ verba de futuro nō facit m̄rioiaz sed m̄rioiaz p̄missionē: 7 hec p̄missio d̄z sponsalia a spondēdo: vt J̄sō. dicit: nā a n̄ vsum tabularum m̄rioiaz cautiones dabāt q̄bus spondēbat se iuicē p̄sentire i iure m̄rioiali: 7 fideiussoꝝ dabāt. fit aut̄ ista p̄missio dupl̄. s. absolute: 7 sub p̄ditiōe. Absolute q̄tuoꝝ modis: p̄mo nuda p̄missio: vt ū d̄z: accipiā te in meā: 7 ecōuerso. secūdo datis aris sponsalitatē: vt pecunia vel huiusmōi. tertio

anuli subarratioe. q̄rto iterueniēte iuramēto. Si aut̄ fiat dicta p̄missio sub p̄ditiōe distinguēduz ē: q̄ aut̄ ē p̄ditiō honesta: vt cū d̄z accipiā te si parētib; placeat: 7 tūc stante p̄ditiōe stat p̄missio: 7 n̄ stante nō stat. aut̄ ē ibonesta: 7 hoc dupl̄: q̄ aut̄ ē p̄trariū bonis m̄rioiaz: vt si dicā: accipiā te si ve nena sterilitatis p̄cures. 7 tūc nō p̄hunt spōsalia. aut̄ nō ē p̄ria bonis m̄rioiaz: vt si dicā: accipiā te si furtis meis p̄sentias: 7 tūc stat p̄missio: s; tollen da ē p̄ditiō. ¶ Ad. i. q. dō: q̄ ipsa spōsalia 7 spon soꝝ datio ē p̄missionis p̄firmatio: 7 iō ad hoc de terminat q̄si a p̄fectioꝝ. ¶ Ad. ij. dō: q̄ ex tali p̄ missioe obligat vnus aliq̄ ad m̄rioiaz p̄hendū: 7 peccat mortale nō soluēs p̄missuz: nisi legitimum impedimētū iterueniat: 7 fm hoc ē ecclia cogit in iungēdo p̄niaz p̄ p̄cō: tñ in foro p̄tensio nō p̄p̄ litur: q̄ m̄rioia coacta cōsueuerūt malos exitis h̄re: nisi forte iuramētū infuenerit: q̄ tūc cogēd̄ est: vt q̄daz dicūt: q̄uis aliq̄ nō videat p̄pter cām p̄ditiā: p̄cipue si de vxoricidio timeret. ¶ Ad. iij. dō: q̄ illa addita nō sunt nisi ad p̄firmādā p̄missi onē: vñ nō sunt aliud q̄ p̄missio. ¶ Ad. iij. dō: q̄ p̄ditiō illa q̄ apponit nō tollit m̄rioiaz libertatez: q̄ si ē inhonesta d̄z abijci: si āt honesta aut̄ de bo nis simpl̄: vt si dicat: accipiā te si placet parētib;: 7 hec p̄ditiō nō tollit libertatē sponsalium s; augēt ei honestatē. Aut̄ ē de vtilib;: vt si dicat: p̄traham tecū si dabis mihi cenā: 7 tūc hoc nō ponit q̄i ad v̄dendū p̄fessuz m̄rioiaz: s; itelligit vt p̄missio d̄z tis: vñ m̄rioiaz libertatē nō p̄dit. q̄nq; āt apponit p̄ditiō peccatē p̄ modū p̄nc: 7 tunc q̄ m̄rioia de bēt eē libera: talis p̄ditiō nō stat: nec p̄t exigi p̄s illa ab eo q̄ nō vult m̄rioiaz p̄plere. ¶ Ad. v. dō: q̄ Jacob; n̄ intēdit p̄hibē q̄ oīo aliq̄s nullā p̄missi onē de futuris faciat: s; q̄ nō p̄mittat q̄si fiduciā h̄ns de vita sua. vñ docet q̄ d̄z appōi p̄ditiō si de voluerit: q̄ etiā si v̄bis nō exp̄mat corde d̄z itelligi. ¶ Ad. vi. dō: q̄ in m̄rioiaz p̄t p̄siderari ipa con iuctio m̄rioiaz 7 actus eē: 7 a spōsione p̄mi in fu turū d̄z sponsus a spōsali b; p̄tractis p̄ v̄ba de futu ro: 7 a spōsioe sc̄di d̄z aliq̄s spōsus ē q̄ p̄tractū ē m̄rioiaz p̄ verba de p̄nti: q̄ ex hoc iplo spōdet m̄rioiaz actū: tñ a p̄ma spōsioe dicūt spōsalia p̄p̄ q̄ sūt q̄dā sacralia m̄rioiaz: sic exorcism; bap̄m.

De secūdo sic procedit: vñ q̄ tēpus septēnū nō sit cōpetenti assignatū sponsalib; p̄hendis. p̄tract; cū quos p̄inet. s; sponsalia fieri p̄nt p̄ parētes vtroꝝ illoꝝ ignoꝝate quoz sunt sponsalia. s; ita p̄nt fieri a n̄ septēniuz sic post. ¶ S. sicut ad p̄tractuz spon salū req̄rit aliq̄s rōis vsus: ita ad p̄sentēduz i pec catū mortale. s; sicut Grego. narrat in. iij. Dialo. Quidā puer pp̄ p̄c̄m blasphemie a diabolo cxi ctus ē. s; etiā a n̄ septēniuz p̄nt sponsalia p̄trahi.

Sponsalia ad misoniu ordinat. sed in matri-
 monio n assignat vnu tempus puella & puero. q nec
 in spofalib septeniu vtriq assignari dz. **¶** Ex
 tuc aliq pnt spofalia ptere exq eis pnt future nu-
 ptie placē. sz signa tal placētie frequēter apparēt i
 pueri añ. vij. ānos. q añ pnt p trahi spofalia. **¶**
 si aliq ante. vij. ānos p trahūt spofalia: & postea
 post septēniū añ tempus pubertatis p hūnt p vba d
 pnti reputat int eos eē spofalia. sz hoc nō ē ex se-
 cūdo p̄tū: q: tūc nō intēdūt spofalia sz misoniu
 p̄tere. q ex p̄mo: & sic añ septēniū pnt spofalia cō-
 trahi. **¶** i his q cōter sūt a pluribus qd̄ deest
 vni supplet ab altero: sic p̄z i trahētib̄ nauē. sz con-
 tract̄ spofaliū ē qd̄az cōis actio inter p̄bentes. q̄ si
 vn̄ sit pubes pōt p̄tere cū puella q̄ n̄ h̄z. vij. ānos
 spofalia: q: qd̄ vni deficiat t̄p̄: alteri supabūdat.
¶ si aliq iuxta etatē pubertatis q̄uis añ eā cō-
 trahāt p vba de p̄nti: reputat iter eos misoniu eē.
 q̄ pari rōe si añ septēniū dūmō sint. p̄p̄nqui p̄hāt
 p vba de futuro: reputabūt int eos eē spofalia.
Respo deo dō: q septēniū ē tēp̄ d̄terminatū a ius-
 re spofalib̄ p̄bētis fati rōabilis: q: cū spofalia sint
 qd̄a pmissio futuroz: vt dcm̄ ē: q: p̄ illoz sint q̄
 aliquo mō p̄mittē p̄nt. qd̄ nō ē nisi illoz q̄ habēt
 aliquā prudētā de futuro: q̄ vsum rōis req̄rit: re-
 spectu cū triplex gradus nōtur fm̄ p̄m̄ i. j. et̄bi.
 p̄mus ē cū qd̄ neq̄ ip̄e itelligit p̄se: neq̄ ab alio ca-
 pere pōt. scd̄us status ē cū hō ab alio cape pōt: sed
 ip̄e p se nō subicit ad itelligēdū. tert̄ ē cū hō & ab
 alio iā cape pōt: & p seip̄z p̄sūdēare: & q: rō paulatī
 in hoie p̄ualefcit fm̄ q̄ q̄erant mor̄ & fluxibilitas
 hūoz: iō p̄mū statū rōis obrinet hō añ p̄mū septē-
 niū: & p̄ hoc illo tpe nulli p̄ctui aptus ē: & ita nec
 spofalib̄. Sz ad scd̄m statū icipit hō puenire in fi-
 ne p̄mi septēniū: vñ ē tūc t̄p̄i pueri ad scholas po-
 nūē. Sed ad tertū statū icipit hō puenire in fine
 scd̄i septēniū q̄tū ad ea q̄ ad psonā ip̄ius p̄tinet: in
 qua rō nāl̄is citius p̄ualefcit: sz q̄tū ad ea q̄ extra
 ip̄m sūt i fine tertū septēniū: & iō añ p̄mū septēniū
 nulli p̄ctui hō apt̄ ē: sz in fine p̄mi septēniū icipit
 eē aptus ad aliq̄ p̄mittēdū in futuro: p̄cipue d̄ his
 ad q̄ rō nāl̄is iclinat maḡ: nō at̄ ad obligādū se p̄-
 petuo vinculo: q: adhuc nō h̄z firmā volūtatē: et
 iō pnt tali tpe p̄bi spofalia. sz i fine scd̄i septēniū iā
 pōt obligare se de his q̄ ad psonā ip̄ius p̄tinet: vel
 ad religiōē: vñ ad p̄iugū. sz post tertū septēniū
 ē pōt de alijs se obligare: & fm̄ leges p̄stituit ei po-
 testas d̄sponēdi de rebus suis post. xxx. ānos.
¶ Ad. j. q̄ dō: q si añ ānos pubertatis fiat p̄ctus
 spofaliū p̄ aliū: ambo vñ aliq̄ reclamare p̄nt: vñ tūc
 nihil ē actū adeo q̄ nec aliq̄ affinitas ex h̄ p̄batur
 & iō spofalia q̄ iter aliquos p̄ psonas alias p̄hūnt
 robur h̄nt inq̄tū illi iter quos p̄hūnt ad etatē de-
 b̄tā veniētes nō reclamāt: ex quo itelligūt p̄fērire
 bis q̄ p̄ alios facta sūt. **¶** Ad. ij. dō: q qd̄az dicit̄
 q̄ ille puer de q̄ Greg. narrat nō fuit dānā: nec

mortalr peccauit: sz vñsio illa oñsa fuit ad patrem
 p̄ristandū: q̄ i illo p̄cto peccauerat nō corrigē cū.
 Sed h̄ ē expresse p̄ intētiōē Grego. dicit̄ q̄ pat̄
 pueri aiām puuli filij negligēs nō puū peccatoz
 gehēne ignib̄ nutriuit. Et iō dō: q̄ ad p̄ctm̄ mor-
 tale sufficit eē p̄sensus p̄ns: sz in spofalib̄ ē p̄sensus
 in futuro: maior at̄ rōis discretio req̄rit ad p̄uiden-
 dū i futuro: q̄ ad p̄sentiēdū in vñū p̄ntēz actū: & iō
 ante pōt hō peccare mortalr: q̄ possit se obligare
 ad aliq̄d i futuro. **¶** Ad. iij. dō: q̄ in tpe p̄ctus ma-
 trimoniū nō solū req̄rit d̄spositio ex pte vsus rōis
 sz etiā ex pte corp̄is: vt sit tēpus generatōi aptū: &
 q: puella in. xij. anno ad h̄ venit vt possit eē actui
 gnātōis apta: puer at̄ in fine scd̄i septēniū: vt p̄hs
 dicit in. xj. de aialib̄. simul at̄ vsuz discretōis acci-
 piūt q̄ tm̄ in spofalib̄ req̄ritur: iō in spofalib̄ de-
 terminat vñū tēpus vtriq̄: nō at̄ in misonio. **¶** Ad
 iij. dō: q̄ illa placētia q̄ ē in pueris añ septēniū nō
 p̄cedit ex p̄fete rōis vsu: cū nōdū sunt plene susce-
 ptibiles d̄sipline: sz magis p̄tingit ex motu nāe q̄
 ex aliq̄ rōne: & iō nō sufficit talis placētia ad spon-
 salia p̄hendū. **¶** Ad. v. dō: q̄ q̄uis p̄ scd̄m p̄ctuz
 in casu illo nō faciāt misoniu: in oñdunt se rataz
 hēre p̄oz p̄missione: & iō p̄oz p̄ctus accipit firmi-
 tatē. **¶** Ad. vi. dō: q̄ trahētēs nauē agūt p̄ modū
 vni cāe: & iō qd̄ deest vni pōt suppleri de altero:
 sz spofalia p̄bentes agunt vt d̄screte p̄sone: q: spō-
 salia nō nisi iter duos eē p̄nt: vñ in vtroq̄ req̄rit q̄
 sit sufficiēs ad p̄hendū: & iō defect̄ vnius spofalia
 ip̄edit: nec ex altero pōt suppleri. **¶** Ad. vij. dō q̄
 in spofalib̄ etiā similt̄ si appropinquant p̄bentes
 ad tēpus septēniū: p̄ctus spofaliū h̄z robur: q: fm̄
 p̄hs in. ij. p̄hys. Qd̄ parū deest nihil deesse videt̄
 hoc at̄ p̄p̄nctas a q̄busdā terminat tēpus. vij. men-
 suz: sz melī ē q̄ d̄terminat fm̄ p̄ditionē p̄bentuz:
 q: i q̄busdā maḡ accelerat rōis vsus q̄ i alijs.

Tertius sic proce-
 dit: vñ q̄ spofalia dirimi n̄ pnt altero re-
 ligione intrate: q: de pecūia: quaz alicui
 p̄misi nō possuz alteri licite obligationē facē. sz il-
 le q̄ spofalia p̄bit corpus suū p̄mittit mulieri. q̄ n̄
 pōt se offerre deo vlt̄er̄ i religiōe. **¶** Itē vñ q̄ nec
 debeāt dirimi qñ aliq̄ p̄iugū ad lōginquā regionē
 se trāsfert: q: in dubijs sp̄ tutio: ps eligēda est. sed
 tut̄ eet q̄ eū expectaret. q̄ tenet eū expectare. **¶** Itē
 vñ q̄ nec dirimat p̄ egritudinē quā aliq̄ incurrit
 post p̄tracta spofalia: q: p̄ pena nullus v̄z puniri.
 sz vir q̄ ifirmitatē incurrit punif in h̄ q̄ ei ius suū
 aufert qd̄ in illa hēbat q̄ sibi fuerat d̄spofata. q̄ p̄
 p̄ter corp̄orale ifirmitatē n̄ debēt spofalia dirimi.
¶ Itē vñ q̄ nec p̄ affinitatē iterueniētē: v̄puta
 si spofus p̄anguinea spofe fornicario p̄cubitu co-
 gnoscat: q: fm̄ hoc spofa puniret p̄ p̄cto spofit: qd̄
 nō ē p̄ueniēs. **¶** Itē vñ q̄ nō pnt se iuicē absoluē:
 q: hoc ē maxime leuitatis vt p̄mo p̄trahāt & post

modū se absoluat. sed talia nō debēt ab ecclia su-
 stineri. § rē. ¶ Itē videt q nec ppter alterius for-
 nicationē: qz adhuc p sponsalia vn' nō accipit po-
 testatē in corp' alterius: z ita videt q in nullo con-
 tra inuicē peccāt si interim fornicant. z sic sponsa-
 lia dirimi nō debent p hoc. ¶ Itē videt q nec per
 tractū cum alia p verba de pnti: qz secūda vendi-
 tio nō derogat venditioni pme. § nec scōs contra-
 ctus pōt derogare pmo. ¶ Itē videt q nec per de-
 sectū etatis possunt dirimi: qz qd non est nō potest
 dissolui. sed ante etatē determinatā sponsalia con-
 tracta nulla fuerūt. § dirimi non pnt. Rādeo dō.
 q in omnibus pdictis casibus sponsalia cōtracta di-
 rimunt: sed diuersimode: qz in duobus. s. cum qd
 ad religionē confugit: z cum alter coniugū cū alte-
 ro p verba de pnti cōtrahit: ipō iure sponsalia di-
 rimuntur: sed in alijs casibus dirimi debēt fm indi-
 cū ecclie. ¶ Ad. i. § dō: q talis pmissio soluit per
 mortē spūalem: cum sit spūalis tm ut dictum est.
 ¶ Ad. ij. dō: q dubiū illud determinat ex hoc q
 alter nō comperet tpe statuto ad mīmonii pfi-
 endū. vnde si ex pte eius nō defuit qn mīmoniu
 cōpleret potest licite alteri nubere sine aliquo pec-
 cato. si aut p cū stetit q mīmoniu nō est comple-
 tum: debet agere pnam de peccato fracte pmissi-
 onis aut iuramētū si iuramētū interuenit: z tra-
 here cū aliqua si vult iudicio ecclie. ¶ Ad. iij. dō:
 q si ante contractū mīmonii aliqua graue infir-
 mitatē incurrat alter eoz inter quos sūt cōtracta
 sponsalia que ipm nimis dōbilitet ut epilepsia vl pa-
 ralytis: aut eum deforme ut abulio nasi: vel oibi-
 tas oculoꝝ: vel aliqd h' mōi: aut que sunt ptra bo-
 nus plis: ut pote lepra que solet plem inficere: pnt
 sponsalia dirimi ne sibi inuicē displiceant: z matri-
 moniū sic contractū malū exitū sortiat. nec p pe-
 na puni aliqd: sed ex pena damnū reponat: qd nō
 est incōueniens. ¶ Ad. iij. dō: q si sponsus pno-
 uit consanguineā sponse vel eodēso: tunc debēt
 sponsalia dirimi: z ad hoc pbandū sola fama sus-
 ficit ppter scandali vitandū. cause eni que in futu-
 rū expectant effectus suos impediūt a suis effe-
 ctibus nō solum ex eo qd est: sed ex eo qd futuz ē.
 vnde sicut affinitas si esset tpe tractus sponsalis
 impediūisset tractū illū: ita si interueniat a mī-
 monii qd est effectus qdam sponsalis pōt contra-
 ctus ab effectu suo impedit: nec in hoc aliquid de-
 trahit alteri: imo ei conferit: qz absoluit ab eo qui
 p fornicationē deo se odiosū reddidit. ¶ Ad. v.
 dō: q qdam nō recipiūt istū casū. sed contra eos de-
 cre. est que expse dicit: ad instar inquit eoz q soci-
 etatē fidei ptraunt: z postea eandē sibi remittit:
 pōt in patientia tollerari si mutuo se absoluunt q
 sponsalia contraxerūt. Sed ad hoc dicit q ecclia
 magis hoc sustinet ne peius conueniat q hoc sit d iu-
 re: sed hoc nō videt exemplo conuenire qd decre.
 adducit. Et iō dō: q nō semp est leuitatis retracta

re que prius firmata sunt: qz incerte sūt puidēte
 nre. ut dō in l. Sap. ¶ Ad. vj. dō: q quis nōduz
 dederint sibi mutuo ptatem corpis sponsalia con-
 trahētes: tm ex hoc efficiunt sibi inuicē suspecti de
 nō seruāda fide in futurū. z ideo pōt sibi pcauere
 vnus ptra aliū sponsalia dirimēdo. ¶ Ad. vij. dō.
 q rō illa teneret si esset vnus rōnis vterqz contra-
 ctus. sed scōs tractus mīmonii est fortior pmo:
 z ideo soluit ipm. ¶ Ad. viij. dō: q quis non fue-
 rint vera sponsalia: tm sūt ibi qdam sponsaliū mo-
 dus: z ideo ne videat approbare ad annos legiti-
 mos ventēs dō ptere solutionē sponsaliū iudicio ec-
 clie faciendā ppter bonū exemplum. ¶ Q. iij.

Deinde queritur
 de bigamia. Et circa hoc querunt
 tria. ¶ Primo vtz bigamie sit ir-
 regularitas adiuncta. ¶ Secūdo
 vtrum soluat p baptismum. ¶ Tertio an pos-
 sit dispensari in tali irregularitate.

Ad primum sic pro-
 cedat: videt q illi bigamie que ē ex hoc q
 aliqd duas vxores successiue habuit nō sit irregu-
 laritas annexa: qz multitudo z vnitas psequūtur
 ens. § ens z nō ens nō faciūt multitudinē aliquā.
 sed ille q habet successiue duas vxores qn vna ē in
 esse alia nō est in esse. § ex hoc nō efficit vir nō vni-
 vxoris: q fm aplm ab epatu phibet. ¶ S. maius
 signū incōtinentie apparet in eo q plures fornicar-
 rie cognoscit: q plures vxores successiue hz. sed
 ex pmo nō efficit aliqd irregularis. § nec ex scōs.
 ¶ S. si bigamia irregularitatē causat: aut hoc est
 rōne sacri: aut rōne carnalis copule. sed nō rōne p-
 mi: qz sic si aliqd cum vna ptra xisset p verba de p-
 sentū: z ea mortua ante carnalē copulā subsecutaz
 vuceret aliā videret irregularis. qd est ptra decre.
 Inno. iij. Nec itez rōne scōi: qz fm hoc etiā q plu-
 res fornicatio pccbitu cognosceret irregularis est
 qd falsū est. § nullo mō bigamia irregularitatem
 causat. ¶ Alterius videt q irregularitas nō sit an-
 nexa bigamie que pigit ex hoc q homo hz duas
 vxores simul vel successiue: vna de iure z alia de
 facto: qz vbi nullū est sacrm nō pōt esse defect' sa-
 cramēti. sed qn aliqd ptrahit cum aliqua de facto
 z nō de iure: nō est ibi aliqd sacrm: qz talis pntio
 nō significat punctionē xpī ad eccliam. § cum ir-
 regularitas nō psequat bigamiā nisi ppter defectū
 sacri: videt q talē bigamiā irregularitas nō psequat.
 ¶ S. aliqd accedēs ad illā cum qua cōtrahit d fa-
 cto z nō de iure cōmittit fornicationē si non habe-
 at aliquā vxorē legitimā: vel adulteriū si habeat
 aliā. sed diuidere carnē suā in plures p fornicatiōz
 vel adulteriū nō causat irregularitatē. § nec pcedi-
 ctus bigamie modus. ¶ S. cōtingit q aliqd anq
 pgnoscat carnaliter illā cū qua de iure contraxit.

cum alia contrahit de facto non de iure et eam carnaliter cognoscat siue prima mortua siue prima viuente: talis contrahit cum pluribus vel de iure vel de facto: et tunc non est irregularis: quia carne sua non diuisit in plures. Et ex dicto modo bigamie non contrahit irregularitas. **¶** Alterius videtur quod non contrahat irregularitas ex hoc quod aliquis non virginem ducit uxorem: quia plerumque impedit aliquis defectu proprio quod alieno. sed si ipse contrahens non sit virgo non sit irregularis. Et multo minus si uxor eius non sit virgo. **¶** **S.** potest esse quod aliquis deflorauit aliquam: et postea ducat eam in uxorem: talis non videtur fieri irregularis: quia non diuisit carnem suam in plures: nec etiam uxor eius: et tunc ducit corruptam in uxorem. Et talis modus bigamie irregularitatem non causat. **¶** **S.** nullus potest contrahere irregularitatem nisi uoluntarius. sed aliquis quandoque ducit uxorem non virginem inuoluntarius: ut quando credit eam virginem esse: et postea inuenit eam fuisse corruptam cognoscens eam. Et talis modus non semper facit irregularitatem. **¶** **S.** corruptio sequens matrimonium est vituperabilior quam precepsens. sed si uxor postquam presumatur est matrimonium ab alio cognoscat non efficit uir irregularis: alio puniret per peccato uxoris. potest etiam esse quod postquam hoc sciat reddat ei debitum postquam ante de adulterio accusata condemnata. ergo videtur quod ille modus bigamie non causet irregularitatem. Sed contra est quod Gregorius dicit. Precipimus ne uisum illicitas ordinationes facias: ne bigamiam aut qui uirginem non est sortitus uxorem aut ignoranter habens: vel quilibet parte corporis uiciata: vel pnie vel curie cuiuslibet conditioni obnoxium ad sacros ordines permittas accedere. **R.** ideo dicit ad I. quod non est aliquis per sacramentum ordinis minister sacramentorum constituit: et ille qui alius sacramenta ministrare debet nullum defectum in sacris partibus. defectus autem in sacro est quando sacri significatio integra non inuenitur sacramentum aut matrimonium significat coniunctionem christi ad ecclesiam que est unius ab una: et ideo requiritur ad perfectam significationem sacri: ut uir sit tantum unius uir: et uxor tamen unius uxor: et ideo bigamia que hoc tollit irregularitatem inducit. Et sunt quatuor modi bigamie. Primus est cum quis habet plures uxores de iure successive. Secundus cum simul habet plures unam de iure aliam de facto. Tertius cum plures habet successive unam de iure aliam de facto. Quartus quando uidua ducit in uxorem: et in omnibus his est irregularitas adiecta. Alia autem causa potest assignari: quia in illis qui accipiunt sacramentum ordinis maxima spiritualitas debet apparere: tunc quod spiritualia ministrant. scilicet sacramenta: tunc quod spiritualia docent et in spiritualibus occupari debent. unde cum concupiscentia maxime spiritualitati repugnet per quam totus homo caro efficitur: non debet aliquid signum concupiscentie permanentis in eis apparere: quod quidem in bigamis apparet quod una uxor potest esse noluit: tamen prima ratio est melior. **¶** **Ad. i. §. dicitur:** quod multitudo plurium uxorum si existens est multitudo simpliciter: et ideo talis multitudo totaliter significationi sacri repugnat: et propter hoc tollitur sacramentum. sed multitudo uxorum successive est multitudo secundum quod dicitur: et ideo non tollit significationem sacri totaliter: nec sacramentum euacuat quantum ad sui essentiam: sed quantum ad sui perfectionem que requiritur in illis que sunt sacrorum dispensatores. **¶** **Ad. ii. dicitur:** quod quibus sit in fornicatione maioris concupiscentie signum: non tamen concupiscentie ita adherentis: quia per fornicationem unum alteri non in perpetuum obligat: et ideo iterum non est defectus sacramenti. **¶** **Ad. iii. dicitur:** quod sic dicitur de bigamia causat irregularitatem in quantum tollit perfectam significationem matrimonium quod quidem consistit in coniunctione animorum que fit per consensum: et in coniunctione corporum: et ideo ratione utriusque oportet simul esse bigamiam que irregularitatem faciat. unde per Decretum Innocentii abrogat et quod magister in littera dicit. scilicet quod solus consensus per uerba de presentia sufficit ad irregularitatem inducendam. **¶** **Ad secundam questionem dicitur:** quod in secundis uobus modis bigamie contrahitur irregularitas: quia quibus in altero non sit sacramentum: tamen quodammodo sacri similitudo. unde isti duo modi sunt secundarii et primus est principalis in irregularitate causanda. **¶** **Ad. i. §. dicitur:** quod quibus ibi non sit sacramentum: est tamen ibi aliqua similitudo sacri: que non est in fornicario vel in adulterio concubitu: et ideo non est simile. Et per hoc patet solutio ad secundam. **¶** **Ad. ii. dicitur:** quod in tali casu non reputatur bigamus: quia primus matrimonium non habuit perfectam suam significationem: tamen si per iudicium ecclesie compellatur ad primam redire et eam cognoscere statim efficit irregularis: quia irregularitatem non facit peccatum: sed imperfectio significationis. **¶** **Ad. iii. quoniam dicitur:** quod in coniunctione christi et ecclesie unitas ex utraque parte inuenitur: et ideo siue diuisio carnis inuenitur ex parte uiri siue ex parte uxoris: est defectus sacramenti: sed tamen diuersimode: quia ex parte uiri requiritur quod aliam non duxerit in uxorem non quod sit uirgo: sed ex parte uxoris requiritur etiam quod sit uirgo: cum ratio a decretis assignatur: quia episcopus significat ecclesiam militantem cuius curam gerit: in qua sunt multe corruptiones. sed sponsa significat christum qui uirgo fuit: et ideo ex parte sponse requiritur uirginitas: sed non ex parte sponsi ad hoc quod aliquis episcopus fieri possit. Sed hec ratio est expresse contra apostolum Ephes. v. Viri diligite uxores uias sicut christus ecclesiam. ex quo apparet quod uxor significat ecclesiam et sponsus christum. Et iterum: quia uir est caput mulieris sicut christus ecclesie. Et ideo alij dicitur quod per sponsum significatur christus: per sponsam significat ecclesia triumphans in qua non est aliqua macula: christus autem primo habuit synagogam quasi concubinam: et sic non tollit aliquid de perfectione significationis sacri si sponsus prius habuit. Sed hoc est valde absurdum: quia sicut est una fides antiquorum et modernorum: ita una ecclesia. unde illi qui tempore synagoge deo seruebant: ad unitatem ecclesie in qua deo seruimus pertinebant. Et propterea hoc est expresse contra id quod habet Hierem. iij. et Ezech. xvi. Osee. ij. ubi expresse fit mentio de desponsatione synagoge. unde non fuit sicut concubina: sed sicut uxor. Et propterea secundum hoc fornicatio esset sacramentum illius coniunctionis: quod est

litur sacramentum. sed multitudo uxorum successive est multitudo secundum quod dicitur: et ideo non tollit significationem sacri totaliter: nec sacramentum euacuat quantum ad sui essentiam: sed quantum ad sui perfectionem que requiritur in illis que sunt sacrorum dispensatores. **¶** **Ad. ii. dicitur:** quod quibus sit in fornicatione maioris concupiscentie signum: non tamen concupiscentie ita adherentis: quia per fornicationem unum alteri non in perpetuum obligat: et ideo iterum non est defectus sacramenti. **¶** **Ad. iii. dicitur:** quod sic dicitur de bigamia causat irregularitatem in quantum tollit perfectam significationem matrimonium quod quidem consistit in coniunctione animorum que fit per consensum: et in coniunctione corporum: et ideo ratione utriusque oportet simul esse bigamiam que irregularitatem faciat. unde per Decretum Innocentii abrogat et quod magister in littera dicit. scilicet quod solus consensus per uerba de presentia sufficit ad irregularitatem inducendam. **¶** **Ad secundam questionem dicitur:** quod in secundis uobus modis bigamie contrahitur irregularitas: quia quibus in altero non sit sacramentum: tamen quodammodo sacri similitudo. unde isti duo modi sunt secundarii et primus est principalis in irregularitate causanda. **¶** **Ad. i. §. dicitur:** quod quibus ibi non sit sacramentum: est tamen ibi aliqua similitudo sacri: que non est in fornicario vel in adulterio concubitu: et ideo non est simile. Et per hoc patet solutio ad secundam. **¶** **Ad. ii. dicitur:** quod in tali casu non reputatur bigamus: quia primus matrimonium non habuit perfectam suam significationem: tamen si per iudicium ecclesie compellatur ad primam redire et eam cognoscere statim efficit irregularis: quia irregularitatem non facit peccatum: sed imperfectio significationis. **¶** **Ad. iii. quoniam dicitur:** quod in coniunctione christi et ecclesie unitas ex utraque parte inuenitur: et ideo siue diuisio carnis inuenitur ex parte uiri siue ex parte uxoris: est defectus sacramenti: sed tamen diuersimode: quia ex parte uiri requiritur quod aliam non duxerit in uxorem non quod sit uirgo: sed ex parte uxoris requiritur etiam quod sit uirgo: cum ratio a decretis assignatur: quia episcopus significat ecclesiam militantem cuius curam gerit: in qua sunt multe corruptiones. sed sponsa significat christum qui uirgo fuit: et ideo ex parte sponse requiritur uirginitas: sed non ex parte sponsi ad hoc quod aliquis episcopus fieri possit. Sed hec ratio est expresse contra apostolum Ephes. v. Viri diligite uxores uias sicut christus ecclesiam. ex quo apparet quod uxor significat ecclesiam et sponsus christum. Et iterum: quia uir est caput mulieris sicut christus ecclesie. Et ideo alij dicitur quod per sponsum significatur christus: per sponsam significat ecclesia triumphans in qua non est aliqua macula: christus autem primo habuit synagogam quasi concubinam: et sic non tollit aliquid de perfectione significationis sacri si sponsus prius habuit. Sed hoc est valde absurdum: quia sicut est una fides antiquorum et modernorum: ita una ecclesia. unde illi qui tempore synagoge deo seruebant: ad unitatem ecclesie in qua deo seruimus pertinebant. Et propterea hoc est expresse contra id quod habet Hierem. iij. et Ezech. xvi. Osee. ij. ubi expresse fit mentio de desponsatione synagoge. unde non fuit sicut concubina: sed sicut uxor. Et propterea secundum hoc fornicatio esset sacramentum illius coniunctionis: quod est

absurdum: et ideo gentilitas priusquam a christo desponsaret in fide ecclesie corrupta fuit a diabolo per idola tria. Et ideo aliter dicitur: quod defectus in ipso sacramento causat irregularitatem. corruptio autem carnis extra matrimonium contingens quae cessat matrimonium nullum defectum facit in sacramento ex parte illius in quo est corruptio: sed facit defectum ex parte alterius: quia actus continentis matrimonium non cadit supra seipsum sed supra alterum: et ideo ex termino specificat quod etiam est respectu illius actus quasi materiae facti. unde si mulier esset ordinis suscepta sicut vir efficit irregularis ex hoc quod ducit in uxorem corruptam: non autem ex hoc quod corruptus prohibet: ita fiet mulier irregularis si prohibet cum corrupto: non autem si prohibet corrupta: nisi in alio matrimonio prius fuisset corrupta: et per hoc patet solutio ad .j. **Ad .ij.** dicitur: quod in tali casu sunt diuersae opiniones: tamen probabilius est quod non sit irregularis: quia carnis suae non diuisit in plures. **Ad .iij.** dicitur: quod irregularitas non est pena inflictus: sed defectus quidam facti: et ideo non oportet quod semper sit voluntaria bigamia ad hoc quod irregularitatem causet: et ideo ille qui uxorem ducit corruptam quam virginem credit: irregularis est eam cognoscens. **Ad .iiij.** dicitur: quod si mulier fornicet post contractum matrimonium non efficit ex hoc vir irregularis: nisi post corruptionem adulterinam eam iterato cognoscat: quia alias corruptio uxoris nullo modo cadit sub actu matrimoniali viri: sed si etiam prius ei debitum compellat reddere: vel ex conscientia propria illa petente debitum ante condemnationem adulteri irregularis efficit: quod uis de hoc sunt opiniones: sed hoc quod dicitur est: est probabilius: quia hoc non querit quid sit peccatum: sed significatio tamen.

Ad secundum sic pro

cedit: videtur quod bigamia per baptismum soluitur: dicit enim Hieronymus super epistolam ad Titum: quod si quis ante baptismum plures uxores habuit: vel unam ante: et aliam post: non est bigamus. sed bigamia per baptismum soluitur. **¶** Sed dicitur quod maius est facit quod minus est sed baptismus tollit omne peccatum quod est grauius quam irregularitas. sed tollit bigamie irregularitatem. **¶** Sed baptismus tollit omnem penam ex actu puenientem. sed irregularitas bigamie est huiusmodi. **¶** Sed bigamus est irregularis in quantum deficit a representatione christi. sed per baptismum plene christo conformatur. sed soluit illa irregularitas. **¶** Sed sacramenta nouae legis sunt magis efficaciam quam sacra veteris legis. sed sacramenta veteris legis soluebant irregularitates: ut in primo libro dicitur et a magistro. **¶** Sed baptismus qui est efficacissimum sacramentum in noua lege soluit irregularitatem ex bigamia contractam. **¶** Sed contra est quod Augustinus dicit: Acutius intelligunt qui nec euz qui cathecumini aut paganus habuit alteram ordinandum censuerunt: quia de sacramento agitur non de peccato. **¶** Sed sicut idem dicit: femina si cathecumina vel pagana uiciata est: non potest inter dei uirgines post baptismum velari. sed eadem ratione nec bigamus ante

baptismum ordinari. **¶** Ratione dicitur: quod baptismus soluit culpas et non soluit coniugia. unde cum ex ipso coniugio sequatur irregularitas: per baptismum tolli non potest ut dicit Augustinus. **¶** Ad .j. dicitur: quod in casu isto non tenetur opinio Hieronymi. nisi forte uelimus eum exponere quod loquitur quantum ad superiorem dispensationem. **¶** Ad .ij. dicitur: quod non oportet ut quod facit maius faciat minus: nisi sit ad id ordinatum: et hoc deficit in proposito: quia baptismus ad irregularitatem tollendam non ordinatur. **¶** Ad .iij. dicitur: quod hoc intelligendum est de penis que consequuntur ex actuali peccato: quasi infligende. non enim aliquid uirginitatis per baptismum recuperat: et sicut nec carnis diuisionem. **¶** Ad .iiij. dicitur: quod baptismus reformatur christo quantum ad uirtutem mentis: sed non quantum ad statum carnis que considerat in uirginitate vel diuisione carnis. **¶** Ad .v. dicitur: quod ille irregularitates ex leuibus causis non petitis erant contractae: et ideo etiam per illa sacra auferri poterant: et iterum erant ad hoc ordinatae: non autem baptismus ad hoc ordinatur.

Ad tertium sic proce

ditur: videtur quod euz bigamo non licet dispensare: quia extra de bigamia dicitur. Licet clericis qui in quantum in ipso sunt scilicet mulieres sibi coniunxerunt matrimonialiter tanquam cum bigamis non licet dispensare. **¶** Sed contra ius diuinum non licet dispensare. sed omnia que in canone dicuntur ad ius diuinum pertinent. cum ergo apostolus in scriptura canonica dicat: Oportet episcopum nisi unius uxoris uirum esse. videtur quod non possit in hoc dispensari. **¶** Sed nullus potest dispensare in his que sunt de necessitate facti. sed non esse irregulariter de necessitate sacramenti ordinis: cum significatio que est sacro essentialis desit. sed non potest in hoc dispensari. **¶** Sed quod rationabiliter factum est non potest rationabiliter mutari. si ergo potest rationabiliter dispensari cum bigamo: irrationabiliter est ei adiuncta irregularitas: quod est inconueniens. **¶** Sed in dicitur est quod Lucius papa dispensauit cum Panormitano episcopo qui erat bigamus. **¶** Sed Martinus papa dicit: Lector: si uidua uxorem accipiat in lectoratu permaneat aut si necessitas fuerit subdiaconus fiat: nihil autem supra: sicut si bigamus fuerit. sed ad minus uisus ad subdiaconatum cum eo dispensari potest. **¶** Ratione dicitur: quod bigamie non est adiuncta irregularitas de iure naturali sed de iure positivo: nec ideo est de essentialibus ordinis quod aliquis non sit bigamus: quod patet ex hoc quod si aliquis bigamus ad ordines accedat characterem recipit: et ideo papa potest dispensare in tali irregularitate totaliter: sed episcopus quantum ad minores ordines. Et quidam dicitur quod etiam quantum ad maiores in illis que volunt deo in religione seruire propter uitandum religiosorum discursum. **¶** Ad .j. dicitur: quod per illa decreta ostenditur eadem esse difficultas dispensandi in illis que de facto cum pluribus contractae: ac si de iure existisset non quod subtrahat simpliciter potestas pape in talibus.

Ad. ij. ob: qd hoc vey est qdum ad ea que sunt de iure naturali: qdum ad ea q sunt de necessitate sacramentoz: qdum ad ea q sunt de institutione aploz: cum ecclia heat nuc eandē ptatem statuendi q destruendi quā tūc habuit: pot p euz q pmatum in ecclia tenet dispēfari. **A**d. iij. ob. qd nō quelibet significatio est d cētia facti: sed tū illa que pmet ad officū facti: q talis nō tollit per irregularitatē. **A**d. iij. ob. qd in pntularib' nō pot inueniri rō que omnibus cōpetat equaliter pp eoz dīuersitatē: q tō qd vniuersaliter statutū ē rōnabiliter cōsideratis istis que in pluribus accidūt pot etiā p dispensationē rōnabiliter remoueri in aliquo casu determinato. **S**icut autē vrbis expmāt rē. q loquitur hic mgr qdum ad forū exterius ecclie in quo fm ea que apparent iudicat: q accipit ool' nō latens in corde: sed aliquo mō per signa exteriōra expressus: ut cum se alio nomine vocat: s; qdum ad forū conscie non est verum qd magister hic dicit. **H**eremi solitudines elegit rē. eremite etiam quous obedientiā nō pmitant: tamē votū cōtinentie hnt annexū: q ex mora fm determinatū tēpus eoz votum solennitatur. **E**tia si iam tonsuratus est: nō tamē tenet tonsurā q habitū religionis deferre: qd vel nō fuit vera pffessio eius si contradicte vxore votū emisit: vel si ea nō ptradiditē q tū in seculo remanētē votū pffessionis emisit: quous fuit erit verum votū: suspēdit tū ad temp' viuētē vxore in qdum fuit in pūdicū eius. vnde post mortē vxoris tenet ad religionē redire: nec pot aliā ducere: interim tamē nō tenet habitū deferre vel tonsuram: tum ppter vituperiū vxoris: tum ppter scandalū vitandū. **C**ui copulatus in iungio alteri' rē. mgr qd Pelagius loquitur fm rigore iuris. vñ hodie fm iura noua nō tenet: qd nō est aliqd obsta culū ex pte facti ut pus dicit ē. **D**i. XXXVIII.

De queri debet

Hic queri debet vtrū pffensus rē. Postq mgr oñdit qd pffensus est cā efficiens mri monij: hic ostendit qualiter debet esse pffensus qui mrdmonij facit. Et diuidit in ptes duas. In pma inquitur: vtrū pffensus per verba de futuro iuramento confirmatus mrdmonij faciat. In scda oñdit in quid sit cōsensus ille qui mrdmonij facit: ibi hic querit cum cōsensus rē. Circa pmiū duo facit. Primo de terminatē veritatē. Scdo obijcit in contrariū: ibi pmissio autē snie rē. q circa h' duo facit. Primo obijcit contra id qd in pcedenti dī. habitū fuit: ibi Etia snie ille rē. q vtrūq; diuidit in obiectiones et solutionem: ut per se patet in lra.

Hic querunt. iij. **P**rimo vtrū iuramentum cōsensui expresse p verba de futuro adueniēs mrdmonij faciat. **S**ecdo

vtrum carnalis copula eidē adueniēs. **T**ertio vtrum occultus cōsensus p verba de presenti sufficiat ad mrdmonij faciendum. **Q**uarto in qd sit cōsensus qui matrimonium facit.

Ad primū sic proce

Ad. iij. ob. videt qd iuramentū adiunctū cōsensui p verba de futuro facit mrdmonij. nullus eni pot se obligare ut faciat d ius diuinū. sed imple re iuramentū ē de iure diuino: ut patz Matth. v. Reddes autē dño iuramēta tua. q p nullā obligatiōne sequentē pot euenire qd homo nō debeat imple re iuramentū pus factū. si q post pffensū in aliquā p verba de futuro iuramēto firmatū aliquis se alteri obligat p verba de pnti: videt qd nihilominus debeat iuramentū pmiū seruare: sed hoc nō est nisi iuramēto illo esset mrdmonij pfectū. q iuramentum adiunctū cōsensui de futuro facit mrdmonij

Veritas diuina ē fortior qd veritas humana. sed p iuramentū veritate diuina firmat aliqd. cū ergo verba expmētia cōsensū de pnti in quibus est sola humana veritas mrdmonij pficiat: videt qd multo amplius id efficere possint verba d futuro iuramēto firmata. **S**icut fm aplm ad Hebr. Omnis cōtrouersie finis est iuramentū. q in iudicio saltē plus standū est iuramēto q simplicī vbo si ergo aliqd simplicī verbo consentiat in aliquā p vba de futuro iuramēto firmata: videt qd iudicio ecclie debeat pelli stare cum pma q nō cū secūda

Verba de futuro simpliciter plata spōsalia faciūt. sed iuramentum ibi aliqd opatur. q facit plus q spōsalia. sed vltra spōsalia nō ē nisi mrdmonij. q facit mrdmonij. **S**ed qd futurū est nō est. sed iuramentū additū nō facit qd vba d futuro significēt cōsensū de futuro. q adhuc mrdmonij nō est. **S**icut postq pfectū est mrdmonij nō o; qd alius pffensus interueniat ad mrdmonij. s; post iuramentū aduenit alius pffensus q mrdmonij facit: alē frustra iuraret illud cō futurū. q nō facit mrdmonij. **R**ūdeo ob: qd iuramentū adhibet p pfirmatione dictoz. vñ illud tū pfirmat qd in dictis significat: nec signatū mutat: q tō cum verba de futuro ex ipa significatione sua hēant q mrdmonij nō faciāt: qd futurū pmittit nō dū sit: etiā si iuramentū adueniat etiā nondū est mrdmonij factū: sicut mgr in lra dicit. **A**d. i. q ob: qd imple iuramentū licitū est de iure diuino: nō aut imple iuramentū illicitū. vnde si aliq obligatio sequens iuramentū faciat illud illicitū cū pus fuisset licitū non derogat iuri diuino q iuramentū pus factū nō seruat: q ita est in pposito. illicite eni iurat qd illicite pmittit: pmissio autē de alieno est illicita. vnde cōsensus sequēs p verba de pnti quo aliqd transfert dñum sui corpis in aliā facit pcedēs iuramentū cō illicitū qd pus licitū erat. **A**d. ij. ob: qd veritas diuina efficacissima ē ad firmatū illud cui adhibet

vnde patz solutio ad tertiu. ¶ Ad. iij. ob: q iura
mentu opatur aliqd no noua obligatione faciens
sed facta confirmans: sic graui peccat q ea violat.

¶ Secundus sic pro

cedit: videt q carnalis copula post vba
de futuro sensu experientia faciat mrimoniū: qz
magis e sentire factu q vbo. s; ille q carnali co
misset factu sentit pmissioni qua pus fec. s; vide
tur q multo magis p hoc fiat mrimoniū: q si so
lis vbiis de pnti sensus fieret. ¶ Sensus n solu
expfusus: s; etiā iterptatiu fac mrimoniū. s; nulla
pot ee maior iterptatio sensus q carnalis copula
q p hoc pficit mrimoniū. ¶ Sensus iunctio carnal
pter mrimoniū facta est peccm. s; mlt nō videt pec
care admittes sponsū ad carnalē copulā. q p hoc
fit mrimoniū. ¶ Sensus n dimittit peccm nisi restituat
ablatū. sed qd n pot mulieri qua deflorauit sb spē
mrimoniū restituere ablatū nisi eā in plugium ou
cat. s; videt q si etiā post carnalē copulā cū alia cō
traxerit p verba de pnti q teneat ad pmā redire:
qd nō eet nisi iter eos eet mrimoniū. q carnalis co
pula post sensū de futuro fac mrimoniū. ¶ Sz
tra ē qd dicit Nicola papa. Si sensus in nuptijs
defuerit: cetera et cū ipso coitu celebrata frustrant.
¶ Sensus qd psequitur ad aliqd nō facit ipm. s; carnal
copula sequitur mrimoniū sic effectus cām. q nō pot
facere mrimoniū. Rñdeo ob: q d mrimoniū pos
sumus loqui duplr. Uno mō qntū ad forz pscie: z
sic in rei veritate carnalis copula n habz q pficiat
mrimoniū cui spōsalia pccesserūt p verba d futu
ro si sensus interior desit: qz vba etiā de pnti exp
mētia sensū si sensus mētis deesset n facerēt ma
trimoniū ut supra dictū est. Alio mō qntū ad iudi
ciū ecclesie: z q in exteriori iudicio fm ea q foris
patent iudicant: cū nihil possit expfusus significare
sensus q carnalis copula s; iudiciū ecclesie: carnal
copula qns sponsalia mrimoniū facere iudicat ni
si aliq signa expfusa voli vel fraudis appareant.
¶ Ad. i. ob: q ille q carnali pmisset factu sen
tit in carnalē copulā fm rei veritatē. s; in mrimo
niū nō sentit ex hoc ipso nisi fm interpretationē iu
ris. ¶ Ad. ij. ob: q interpretatio illa n mutat rei ve
ritatē: s; iudiciū qd exterius de reb fit. ¶ Ad. iij.
ob: q si sponsa sponsū admittat credēs eum velle
mrimoniū psumare: excusat a peccō nisi aliq signa
expfusa fraudis appareāt: sic si sūt multū distantis
pditionis: vel qntū ad nobilitatē: vel qntū ad fortu
nā: vel aliud signū cuiusdēs appareat: sed tñ spōsus
peccat z fornicado: z qd plus ē fraude quā facit.
¶ Ad. iij. ob: q i tali casu spōsus anq aliā duxe
rit tenet eā ducere i vxorē si sunt eq̄līs pditionis: vl si
spōsa sit melioris pditionis: s; si aliā duxerit iā sa
ctus ē impotēs ad soluendū illud in qd tenebatur
z iō sufficit si ei de nuptijs puiderit: z ad hoc etiā
nō tenet ut qdam dicūt si spōsus sit multo melio

ris pditionis: aut aliqd signū cuiusdēs fraudis fuerit
qz psumi pbabiliter potest q sponsa nō fuerit de
cepta: sed decipi se sinxerit.

¶ Tertium sic proce

ditur: videt q sensus in occulto factus
p vba de pnti nō faciat mrimoniū. res eni i ptate
alterius exns nō trāsfert in ptatem alteri nisi cō
sentire illo in cuius ptate erat. s; puella erat in po
testate patris. q nō pot p mrimoniū trāsire in ptatez
viri nisi pte psciente: z ita si fiat in occulto cōsen
sus etiā p verba de pnti expfusus n erit mrimoniū.
¶ Sensus in mrimonio ē act noster qsi de essentia
sacri: ita in pnia. sed sacrm pntie n pficit nisi medi
antib ecclesie mstris q sūt sacroz dispensatores. q
nec mrimoniū pot pfici in occulto absq sacerdo
tali bñdictione. ¶ Sensus baptismi qz pot in occulto
fieri z in manifesto: n phibet ab ecclesia fieri i ocul
to. s; ecclesia phibet clādestina mrimonia. q nō pnt
fieri in occulto. ¶ Sensus inter eos q in scōo gradu si
bi attinet nō pot mrimoniū pbi: qz ecclesia phibu
it. s; silr ecclesia phibuit clādestina mrimonia. q nō
pnt ee vera mrimonia. ¶ Sed pposita cā ponit
effectus. s; cā efficiēs mrimoniū ē sensus p verba d
pnti expfusus. q siue fiat in publico siue in occulto
mrimoniū sedq. ¶ Sensus vbiqz ē debita forma z
debita mā: q sūt psonē legitime ad p̄hendū. z
debita forma: qz sūt vba d pnti sensū expmētia.
q ē ibi vey mrimoniū. Rñdeo ob: q sic in aliq sa
cramētis qdā sūt d cēntia sacri qd omittis n ē sa
cramētū: qdā aut ad solennitatē sacri p̄tinet qbus
omittis vey pficit sacrm quis peccat qui omittit:
ita et sensus expfusus p vba de pnti iter psonas le
gitimas ad p̄hendū mrimoniū fac: qz hec duo sūt
de cēntia sacri: alia aut oia sūt de solennitate sacri.
qz ad hoc adhibent ut mrimoniū pueniētius fiat.
vñ si omittant vey mrimoniū ē: quis peccet sic p
hētes: nisi p aliquā legitimā cām excusent. ¶ Ad
i. ob: q puella n ē in ptate patris qsi ancilla ut sui
corpis ptatē nō hēat: s; qsi filia ad educandū: z iō
fm hoc q libera ē pot se in ptatē alteri absq p̄se
su patris dare: sic et pot aliqd vel aliq intrare religio
nē absq sensu pentū cū sit psona libera. ¶ Ad
ij. ob: q actus nē in pnia q̄uis sit de cēntia sacri: n
est tñ sufficiens ad inducendū pximū effectū sacri. s;
absolutionē a peccō: z iō o3 q ad pfectōz sacri iter
ueniat act sacerdotis. s; in mrimonio act nri sūt
cā sufficiens ad inducendū pximū effectū q est obli
gatio: qz q̄cunqz ē sui iuris pot se alteri obligare:
z iō sacerdotis bñdictione nō req̄rit in mrimonio q
si de cēntia sacri. ¶ Ad. iij. ob: q et phibitū est q
baptismū nullus recipiat nisi a sacerdote nisi i ar
ticulo neccitatis: mrimoniū aut nō ē sacrm neccesi
tatis: z iō nō est filia rō. Prohibent aut clādestina
mrimonia pp p̄cula q inde euenire solēt: qz fr̄q̄s

ter in talib' e aliq' fraus ex altera pte: frequi et ad alia piugia tranſcūt: dū penitēt de iſtis q' ſubito facta ſūt: r multa alia mala inde accidunt: r ſpēs turpitudis pter hoc hñt. ¶ Ad. iij. dō: q' nō ſūt pbi bita clādeſtina mīmonia q̄ſi ſeſſentialia mīmonij exiſtētia: ſicut ſunt pbi bita mīmonia illegitimarū perſonaz: que ſūt materia indebita huic ſacramento: r ideo non eſt ſimile.

De quartuz sic pro

cedit: vñ q' pſeſus q' ſac mīmonij ſit pſe ſus i carnalē copulā: q' ſic dicit Hiero. Clouētibus vginitatē n̄ ſolu nubere ſz velle nubere dānabile ē ſz n̄ eēt dānabile niſi eēt vginitati dñi: cui nuptie nō dñant niſi rōne carnalis copule. ¶ ſz pſeſus volū tatis q' ē in nuptijs ē in carnalē copulā. ¶ ſz oīa q' ſūt in mīmonio iter virtū r vxorē pñt eſſe licite iter frēm r ſoro: rē excepta carnali copula. ſz n̄ pōt licite iter eos fieri pſeſus mīmonialis. ¶ ſz pſeſ' mī monial' ē pſeſus i carnalē copulā. ¶ ſz ſi mīr dī cat viro pſeſio i te ut n̄ cognofcas me: n̄ ē pſeſus mīmonial': qz aliqd' ē ibi ſ' ſubſtātia p̄dicti pſeſus ſz n̄ eēt niſi dicit' pſeſus eēt i carnalē copulā. ¶ ſz rē.

¶ ſz i q̄libz re inicitū pſumatoī rñder. ſed mīmo niū pſumat p carnalē copulā. ¶ ſz cū inicit p pſeſuz vñ q' pſeſus ſit i carnalē copulā. ¶ ſz p̄ null' pſe tēs i carnalē copulā ē vgo mēte r carne. ſz beatus Jobes euāgelista p' pſeſū nuptialē eſt vgo mēte r carne. ¶ ſz n̄ pſeſit in carnalē copulā. ¶ ſz effect' rñ det cāe. ſz pſeſus ē cā mīmonial'. cū q' d' eētia ma trimonij n̄ ſit carnal' copula: vñ q' nec pſeſ' q' mī moniū ſac ſit i carnalē copulā. ¶ ſz rñdeo dō: q' pſe ſus q' mīmonij ſac ē pſeſ' i mīmonij: qz effect' p̄pus volūtatē ē ipm volūtū. vñ ſic ſe hz carnalis copula ad mīmonij ita pſeſus q' mīmonij cau ſat ē i carnalē copulā. mīmonij aut ut ſ' dicit' ē n̄ eētialit' ipa p̄ſectio carnal': ſz qdā associatō vi ri r vxoris i ordine ad carnalē copulā: r alia q' ex pñti ad vix r vxorē p̄tinēt: fm q' eis dat ptās i in uicē reſpectu carnal' copule: r hec associatio piuga lis copla dī. vñ p̄z q' bñ dixerūt illi q' dixerūt q' cō ſetire i mīmonij ē pſetire i carnalē copulā iplite te n̄ explicite. n̄ enī d̄z itelligi niſi ſic iplite p̄tinet effect' i ſua cā: qz ptās carnal' copule i quā pſetif ē cā carnal' copule: ſicut ptās vtēdi re ſua eſt cā vſus.

¶ Ad. j. dō: q' pſeſ' i mīmonij iō ē dānabil' p' votū vginitatē: qz p talē pſeſū dat ptās ad id qd n̄ ſz ſic peccaret q' daret ptāē alit' accipiēdi illud qd ipē i deposito hz n̄ ſolu i h' q' ei actualit' tradēt. d' pſeſū aut bñ vginis iſra dicit'. ¶ Ad. ij. dō: q' iter frēm r ſoro: rē n̄ pōt eē ptās i iuicē ad carnalē copu lā: ſic nec licite carnal' copla: r iō rō n̄ pſeſq'. ¶ Ad iij. dō: q' illa p̄ditō explicata n̄ ſolu actui: ſz ptati d' rias carnal' copule: r iō eſt d'ria mīmonio. ¶ Ad iij. dō: q' inicitū mīmonij rñder pſumato ſic hitue vel ptās actui q' ē opatio. Ratōnes aut d'rie

oñdunt q' n̄ ſit pſeſus in carnalem copulam expli cite: r hoc verum eſt.

¶ Ine qd' legitie ſit rē. Cōtra in ſcōis nuptijs n̄ ē bñdictio ſacerdotalis r tñ ē honeſtas mīmo nj. Et dō q' nō ē ibi honeſtas q̄tū ad pſectā ſigni ficationē mīmonij. vñ p̄ defectū ſacri bñdictio intermīttit'. ¶ Mīmonij n̄ ſac pſeſus rē. h' itel ligit q̄tū ad iudiciū ecclie: ſed q̄tū ad iudiciū pſcie ſol' pſeſus mīmonij ſac firmū. ¶ Quia n̄ de ca pte nec de pedib'. vñ q' ſit d' excellētissimo loco ſū pta: qz cor eſt membroꝝ p̄ncipaliſſimū iuxta qd' ſunt coſte. Et dō: q' cor eſt nobiliſſimū q̄tum ad originē vite: ſz caput q̄tū ad p̄lemētū v̄tutū qd' ſit mor' r ſeī i qd' pſitit vita ſeſtita. ¶ Di. XXIX.

Portet autez

pſeſū piugale rē. Poſtq' oñdit mgr q' pſeſus ſit cā mīmonij. hic oñdit qd' ipediāt pſeī' ne mīmonij efficiere poſſit. r dī uidit i ptes duas. In p̄ma dicit miat d' ipedimēto coactōis: in ſcda de ipedimento erroris. xxx. dñ. ibi Nec ſolu coactio rē. P̄ma in tres. In p̄ma oñdit q' coact' pſeī' n̄ ſac mīmonij In ſcda oñdit q' ſi p' coactionē liber pſeī' adueni at mīmonij vep' erit: ibi Uerū tamen qui inuiti. In tertia qualiter intelligendus ſit aliqd' pſenture: ibi. Conſentire autem p̄batur.

¶ In q̄rūt q̄tuor. P̄mo vtz aliqd' pſeī' poſſit eē coact'. ¶ 2o vtz aliq' coactio cadat i p̄ſtātē virtū. ¶ 3o vtrū pſeſus coactus faciat mīmonij. ¶ 4o vtrū aliqd' poſſit cogi a p̄te ad p̄hedū mīmonij.

Ad primum sic pro

cedit: vñ q' null' pſeſus poſſit eē coactus coactio. n. i libero arbitio cadē n̄ pōt fm aliquē ſta tū eī: ut i. ij. l. dñ. xxv. dñm ē. ſz pſeſ' ē act' li. ar. q' n̄ pōt eē coact'. ¶ 2o. Violētū qd' ē idē qd' coactū: fm p̄m ē cui' p̄ncipiū ē extra nil p̄ferēte vi paſſo ſz pſeſ' oīs p̄ncipiū ē itra. ¶ 3o null' pſeſ' pōt eē coact' ¶ 4o. oē p̄ccz i pſeſū p̄ficiē. ſz illud q' p̄ficiē p̄ccm co gi n̄ pōt: qz fm Aug. null' peccat i eo qd' vitare nō pōt. cū q' vīs a iuriſtis diſſiniat eē maioris rei iper' q' repellī n̄ pōt: vñ q' pſeſ' eē n̄ poſſit coact' l' violē tua. ¶ 5o. dñiuz libertati oppōit. ſz coactō ad dñiuz p̄tinet: ut p̄z i qdā diſſiniatōe Tullij: dñ. n. q' vīs ē i per' dñanti retinēs rē iſra imios alieos. q' vīs in li. ar. n̄ cadit: r ita nec i pſeſū q' ē act' eī. ¶ 6o. illō qd' eē n̄ pōt n̄ pōt aliqd' ipedire. ſz coactio pſeī' ipe dit mīmonij: ut in lra dī. q' pſeſ' pōt cogi. ¶ 7o. in mīmonio ē qdā d'ct'. ſz i p̄ctib' pōt eē volūtas coa cta. vñ legiſlator: i ite. ref. adiudicat ratū n̄ hñs qd' vī ſue met' cā ſc̄m ē. q' ē i mīmonio pōt eē pſeī' co act'. ¶ Rñdeo dō: q' duplex ē coactio l' violētia: vna q' ſac necitatē abſolutā: r tale violētū dī a p̄ho vio lētū ſimplr: ut cū qd' aliū corp'alr ipellit ad metū.

Alia que facit conditionatā necessitatē: 7 hāc vocat p̄hs violentū mixtū: sicut cū q̄s p̄icit merces i mari ne picūtes: 7 in isto violento q̄uis hoc q̄d sit nō sit p̄ se voluntariū: tñ p̄sideratis circūstātis h̄ 7 nūc voluntariū est: 7 q̄ actus in p̄ticularib⁹ sūt iō simplr voluntariū est: sed fm q̄d inuoluntariū vnde hec violentia vel coactio p̄t esse in p̄sensu q̄ est actus voluntatis: nō autē p̄ma. Et q̄ hec coactio fit ex hoc q̄ timet aliq̄d piculū iminentis: iō ista vis idē est q̄d metus q̄ voluntatē cogit q̄damno: sed p̄ma vis cadit etiā in corp̄alibus actibus: 7 q̄ legis latoz nō p̄siderat solū interiores actus: sed magis exteriores: iō p̄ vim intelligit coactionē simplicit̄: p̄pter q̄d vim p̄tra metū diuidit: sed nunc agit de p̄sensu interiori in quē nō cadit coactio seu vis q̄ a metu distinguit: 7 iō q̄tū ad p̄positū p̄tinet idem est coactio q̄d metus. Est autē metus fm iurisperi tos instantis vel futuri piculū cā metis trepidatio. 7 p̄ hoc p̄ solutio ad obiecta: nam p̄me rōnes p̄cedunt de coactione p̄ma: secunde de secunda.

Ad secundū sic pro

cedit: videt q̄ coactio metus nō cadit in p̄stantē viz: q̄ de rōne p̄statis ē q̄ n̄ trepidet i piculis. cū ergo metus sit trepidatio metis rōne piculū iminentis: videt q̄ nō cogat metu. ¶ S̄ oim̄ terribiliū finis est mors fm p̄m̄ in. liij. Eth̄i. quā si p̄fectissimū inter terribilia. sed p̄stantes non cogunt morte: q̄ etiā fortis picula mortis sustinet. 7 nullus metus cadit in p̄stantē virū. ¶ S̄ iter alia picula p̄cipue timet a bonis piculū fame. s̄ timor infamie nō reputat timor: cadens in p̄stantē virū. q̄ ut dicit lex Timor infamie nō cōtinet illo edēo q̄d metus causa factū est. 7 nec aliq̄s alius met⁹ cadit in constantē virū. ¶ S̄. metus in eo qui metu cogitur peccatū relinquit: q̄ facit cū p̄mittere q̄d nō vult soluere: 7 sic facit cū mentiri. sed nō est cōstatis aliq̄d etiā peccatū minimū. p̄ aliq̄ timore facere. 7 nullus metus cadit in cōstantē viz. ¶ S̄ cōtra Abraā 7 Isaac constantes fuerūt. sed in eis cecidit metus: q̄ rōne metus dixerūt vxores suas esse sibi sorores. 7 metus p̄t cadere in cōstantē virum. ¶ S̄. vbiq̄q̄ est violentū mixtum est aliq̄s metus cogens. sed aliq̄s q̄tūcunq̄ p̄stans p̄t pati tale violentum: q̄ si sit in mari merces p̄icit tpe naufragij. 7 metus p̄t cadere in p̄stantē virum.

R̄ideo dō: q̄ cadere metū in aliq̄d est aliquem metu cogi. cogit autē aliq̄s metu q̄n aliq̄d facit q̄d alio nō veller: ad euitandū aliq̄d q̄d timet. In hoc autē cōstans ab incōstanti distinguit q̄tūz ad duo. Primo q̄tū ad qualitatē piculū q̄d timet: q̄ cōstans seq̄tur rōnez rectā per quā scit aliq̄d. p̄ quo scit oim̄tendū vel faciendū: semp̄ aut minus malum: vel maius bonū eligendū est: 7 iō cōstans ad minus malū sustinēdū cogitur metu maioris mali: nō autē cogit ad maius malū ut vitet minus ma-

lum. sed incōstās cogitur ad maius malū p̄pter metū minoris mali: sicut ad peccatū p̄pter metūz corp̄alis pene: sed p̄tinax ecōtrario nō potest cogi etiā ad minus malū sustinēdū vel faciendū ut euitet maius malum. vnde cōstans est medius inter incōstantē 7 p̄tinacem. Secūdo differūt quo ad estimationē periculi iminentis: quia cōstans nō nisi ex forti estimatione 7 p̄babilī cogitur: sed incōstans ex leui: Prouerbi. xxvij. fugit impius nemi ne p̄sequente. ¶ Ad. j. 7 dō: q̄ p̄stans sicut de forti p̄hs dicit intrepidus est nō q̄ omino non timet: sed quia non timet que non oportet: vel ubi vel quando non oportet. ¶ Ad. ij. dō: q̄ peccata sūt maxima maloz: 7 iō ad hoc nullo modo potest homo cōstans cogi: imo magis debz homo mouē talia sustinere: ut etiā p̄hs in. ij. Eth̄i. dicit: sed quedā damna corp̄alia sunt minora quibusdam alijs que sunt inter p̄cipua que ad p̄sonam p̄tinet sicut mors: verbera: deonestatō per stuprū: 7 seruitus: 7 ideo ex istis cōstans cogitur ad alia damna corp̄alia sustinēda: 7 hec cōtinent hoc versu: Stupu siue status verberis atq̄ necis. Nec difert vtrum hec p̄tineant ad p̄sonā p̄p̄iam vel vxoris: vel filioz aut alioz huiusmodi. ¶ Ad. iij. dō. q̄ infamia q̄uis sit magnū dānū tamen ei d̄ facili occurri potest: 7 ideo non reputat cadēs in cōstantem virum met⁹ infamie fm iura. ¶ Ad. liij. dō: q̄ cōstans non cogitur ad mentiēdum: quia tunc vult dare: sed tamen postea vult petere restitutionem: vel saltem iudici p̄nunciare si se p̄mittit non petiturum restitutionē: non potest autē promittere se non denūciaturum: euz hoc fit cōtra bonum iusticie: ad quod cogi non potest: ut. s. contra iusticiam faciat.

Ad tertium sic proce

ditur: videt q̄ p̄sensus coactus nō tollat m̄rimoniū: q̄ sicut ad m̄rimoniū requirit p̄sensus: ita ad baptisimū requirit intētio. sed coactus timore ad accipiendū baptisimū recipit sac̄m. 7 coactus ad consentiendū aliquo timore m̄rimonio obligatur. ¶ S̄. violentū mixtū fm p̄m̄ plus habz de voluntario q̄ de inuoluntario: sed nō p̄t alit̄ cōsensus coactus esse nisi p̄ violentū mixtū. 7 nō omnino excludit voluntariū: 7 ita adhuc est m̄rimoniū. ¶ S̄. ei qui cōsensit in m̄rimoniū coactus cōsulendū videt q̄ in m̄rimonio illo stet: q̄ speciem mali h̄z p̄mittere 7 n̄ soluere: a quo ap̄s vult nos abstinere: hoc autē nō est si cōsensus coactio oino m̄rimoniū tolleret. 7 c̄. ¶ S̄. p̄tra est q̄d decre. dicit: Cū p̄sensus locū nō h̄eat ubi metus vel coactio intercidit: necesse est ubi cōis cōsensus requirit̄ coactionis materia repellat. sed in m̄rimonio req̄ritur cōmunis p̄sensus. 7 c̄. ¶ S̄. matrimonium signat coniunctionē xpi ad eccl̄iaz que fit fm libertatem amoris. 7 non potest fieri p̄ coactū p̄sensus

Uterius videtur quod consensus coactus saltem ex parte cogentis faciat matrimonium: quia matrimonium est signum spirituale puritatis. sed spiritualis puritas que est per charitatem potest esse ad eum que non habet charitatem. et per matrimonium ad eum que non vult.

Si illa que fuit coacta postmodum presertim erit verum matrimonium. sed iste que cogit primo ex consensu illius non ligatur. et ex primo consensu ligatur matrimonio.

Sed contra: matrimonium est relatio equiparantis. sed talis relatio est equaliter in utroque. et si sit impeditum ex parte unius: non erit matrimonium ex parte alterius.

Uterius videtur quod nec per consensum conditionatum fit matrimonium: quia quod sub conditione ponitur non simpliciter enunciat. sed in matrimonio oportet esse verba simpliciter exprimentia consensum. et additio alicuius consensuum non facit matrimonium.

Si matrimonium debet esse certum. sed ubi dicitur aliquid sub conditione ponitur illud sub dubio. et talis consensus non facit matrimonium.

Sed contra in alijs contractibus fit obligatio sub conditione: et stat stante conditione. et cum matrimonium sit contractus quidam: videtur quod possit fieri per conditionatum consensum.

Respondeo: ad primam questionem quod vinculum matrimonij perpetuum est. unde illud quod perpetuitati repugnat tollit matrimonium: metus autem que cadit in conditione videtur perpetuitatem contractus tollit: quia potest peti restitutio in integrum: quia talis coactio metus que cadit in conditione videtur tollit matrimonium: et non alia. et stans autem vir iudicatur virtuosus que est mensura in omnibus operibus humanis: ut philosophus dicit in iij. Ethicorum. Quis autem dicitur autem vir iudicatur virtuosus que est mensura in omnibus operibus humanis: ut philosophus dicit in iij. Ethicorum. Quis autem dicitur autem vir iudicatur virtuosus que est mensura in omnibus operibus humanis: ut philosophus dicit in iij. Ethicorum.

Si autem sit consensus quibus coactus interiorius: est matrimonium quod tunc ad deum: sed non quod tunc ad statum ecclesie. que presumit ibi non fuisse consensum interioris propter metum: sed hoc nihil est: quia ecclesia non dicit presumere sed aliquo peccato quousque peccat: peccavit autem si dixit se consentire et non consensit. unde ecclesia presumit eum consensisse: sed iudicatur illud consensum extortum non esse sufficientem ad faciendum matrimonium.

Ad. j. quod dicitur quod intentio non est causa efficiens sacri in baptismo: sed solus eliciens actus agens: sed consensus est causa efficiens in matrimonio: et ideo non est sile.

Ad. ij. dicitur quod ad matrimonium non sufficit quod voluntarius: sed voluntarius prole: quia dicitur esse perpetuum: et ideo per violentum mixtum impeditur.

Ad. iij. dicitur quod non semper dicitur induci ad hoc quod in matrimonio illo steterit: sed solus quando timet periculum de dissolutione: alio autem non peccat: quia si solvere promissa que nolens facit non est species mali.

Ad. ij. quod dicitur quod cum matrimonio sit quidam relatio et non possit innasci relatio in vno extremo sine hoc quod fiat in alio: ideo quod dicitur impedit matrimonium in vno impedit ipsum in altero: quia non potest esse quod aliquid sit vir non uxoris: vel quod aliquid sit uxor non huiusmodi: sicut mater non habet filium: et ideo contra dicitur quod matrimonium non claudicat.

Ad. j. quod dicitur quod quibus actus amatis possit transire in non amate: tamen vno iter eos non potest esse nisi sit mutua amatio: et ideo dicitur philosophus in viij. Ethicorum quod ad amicitiam que in quodam vnione consistit requirit reclamatio.

Ad. ij. dicitur quod ex consensu libero illi que dicitur consensus coactus est non sit matrimonium nisi in quibus consensus procedens in altero ad huc

manet in suo vigore: unde si dissentiret non fieret matrimonium.

Ad. iij. quod dicitur quod dicitio apposita aut est de presenti: aut de futuro. si de presenti: et non est tria matrimonium siue sit honesta siue inhonesta: stat matrimonium stante conditione: et ea non stante non stat. sed si sit tria bonis matrimonium non efficit matrimonium: sicut etiam supra de sponsalibus dicitur est. Si autem sit conditione de futuro: aut est necessaria: sicut solent dicitur cras: et tunc est matrimonium: quia talia futura iam sunt presentia in suis causis: aut est contingens: datio pecunie: vel acceptio parentum: et tunc idem est iudicium de tali consensu sicut de consensu que fit per verba de futuro. unde non facit matrimonium: et per hoc patet solutio ad obiecta.

Ad quartum sic procedit: videtur quod aliquis precepto patris possit compelli ad matrimonium contrahendum. Colloquens. iij. filij obedite parentibus vris pro oia. et etiam in hoc eis obedire tenent.

Sed. Sen. xxvij. Isaac precepit Jacob quod non acciperet uxorem de filiabus Chanaan: non autem precepisset nisi de iure precepotuisset. et filius in hoc tenet obedire patri.

Sed. nullus dicitur promittere precipue per iuramentum pro illo que non potest cogere ad seruandum. sed parentes promittunt futura matrimonium pro filijs et etiam iuramento firmant. et precepto cogere filios ad implendum.

Sed. pater spiritualis. s. papa potest compellere precepto ad matrimonium spirituale. s. ad episcopatum accipiendum. et pater carnalis ad carnale matrimonium.

Sed. per preceptum matrimonium filius potest sine peccato religionem intrare. et non tenet ei in hoc obedire.

Sed. si teneret obedire: spiritualia pro parentibus contracta absque consensu filiorum essent stabilia. sed hoc est contra iura. et contra.

Respondeo: ad quod dicitur quod cum in matrimonio sit quidam que si fuitus perpetua: pro non potest cogere filium ad matrimonium pro precepto cum sit libere conditionis: sed potest eum inducere ex rationabili causa: et tunc sic se habet filius ad causam illam: ita se habet ad preceptum patris: ut si illa causa cogat de necessitate vel de honestate: et preceptum sicut cogat alio modo.

Ad. j. quod dicitur quod verbum apostoli intelligitur in illis in quibus sicut pro est liber sui: et hoc modo est matrimonium: pro quod etiam filius sit pro.

Ad. ij. dicitur quod Jacob alio tenebat ad faciendum hoc quod mandatum Isaac: tamen propter malitiam illorum mulierum: tamen quod semine Chanaan de terra que semine patriarcharum promittebat erat disperdendum: et ideo Isaac precipere poterat.

Ad. iij. dicitur quod non iuratur nisi illa conditione subintellecta si illis placuerit: et ipsi obligantur ad eos bona fide inducendum.

Ad. iij. dicitur quod quidam dicunt quod papa non potest precipere alicui quod accipiat episcopatum: quia consensus debet esse liber: sed hoc posito periret ecclesiasticus ordo: nisi enim aliquis posset cogi ad suscipiendum regimen ecclesie: ecclesia conservari non posset: cum quandoque illi que sunt idonei eo hoc nolint suscipere nisi coacti. Et ideo dicitur quod non est sile hinc inde: quia non est aliqua corporalis seruitus in matrimonio spirituali sicut in corporali. est enim spirituale matrimonium sicut quodam officium dispensande

reipublice. j. Coi. iij. Sic nos existimet homo rē.
Egati pncipis Jordani rē. Uidet q nō possit si
eri mrimoniū p internūcio: q: si ante aduentum
nunciū alter peniteat nō erit mrimoniū. Et ob: q
pōt aliq̄s alterū pcuratorē p̄stiuere ad p̄sentiedū
tū si ante peniteat q̄ ille cōsentiat n̄ est mrimoniū
nec in rei veritate: nec fm iudiciū ecclie si aliq̄bus
signis appareat eum penituisse: sed ex quo consen
sus p internūcios factus est: mrimoniū tenet ac
si ip̄e fecisset. Cōsentire autē pbatur rē. hoc in
telligitur q̄tum ad forum ecclie: q: q̄tum ad forū
conscientie si interius dissentiat q̄uis exterius nō
reclamet non est matrimonium. Di. XXX.

Nec solum coa
ctio. Postq̄ ostendit magister
q̄ p̄sensus mrimoniū impedit
p coactionē: hic ostēdit q̄ im
peditur p errozē. Et diuiditur
hec distinctio in pres tres. In
p̄ma determinat de impedimēto errozis. In sc̄da
de p̄sensu qui fuit in mrimonio beate virginis: ibi
p̄missis aliq̄d addendū est rē. In tertia de cā si
nali mrimoniū: ibi Exposito que sit efficiens rē.
Circa p̄mū tria facit. P̄mo ostēdit q̄s erroz: mri
moniū impediāt. Sc̄do obijcit in p̄trariū: ibi Sz
obijcit de Jacob rē. Tertio soluit: ibi Sed qd̄ ibi
factū est rē. P̄missis aliq̄d rē. Hic determinat
de p̄sensu q̄ fuit in mrimonio beate virginis. r̄ cir
ca hoc duo facit. P̄mo ostēdit cuiusmodi consen
sus ille fuit. Sc̄do ostēdit q̄ mrimoniū illud fuit p̄
fectū: ibi Inter quos ut ait Aug. rē. Exposito
que sit rē. Hic determinat de cā finali mrimoniū:
r̄ p̄mo de causa mrimoniū in generali. Sc̄do de
causa mrimoniū beate virginis: ibi Dabit autē
p̄uq̄tū rē. Circa p̄mū duo facit. P̄mo ponit cau
sas finales mrimoniū: r̄ principales r̄ secundarias.
Sc̄do excludit errozē: ibi Nec est assentiendū rē.
ubi duo facit. P̄mo ostēdit q̄ malus finis n̄ facit
q̄ non sit matrimonium. Secūdo ostendit q̄ nō
facit q̄ non sit matrimonium bonum: ibi Et licz
sine non bono rē.

Hic duplex qd̄. P̄ma de mrimonio
in cōi. Sc̄da de mrimonio beate virgi
nis. Circa p̄mū tria querant. P̄mo vtrū er
ror: de sui natura mrimoniū impediāt. Sc̄do q̄s
erroz. Tertio de causa finali matrimonij.

Ad primū sic proce
ditur: videt q̄ erroz nō debeat poni mri
moniū impedimentū p se: p̄sensus enī qui est cā ef
ficiens mrimoniū impedit sicut r̄ voluntariū. sed
voluntariū fm p̄m in 3. Eth. ponit impediri p
ignorantiā que nō est idem qd̄ erroz: q: ignorantiā
nullā cognitionē ponit. sz erroz: ponit eo q̄ appo
bare falsa p̄ veris sit erroz: fm Aug. q̄ nō debuit

hic poni impedimētū mrimoniū erroz: sed magis
ignorantiā. Illud pōt impedire mrimoniū d
sui natura qd̄ habet p̄trarietate ad bona mrimo
niū. sed erroz nō est h̄mōi. q̄ erroz: de sui natura n̄
ipedit mrimoniū. Sicut p̄sensus requirit ad
mrimoniū: ita intentio requirit ad baptisimū. sed
si aliq̄s baptizat Johanne r̄ credit baptizare Pe
trū: nihilomin⁹ Jōhes vere baptizatus est. q̄ erroz:
nō excludit mrimoniū. Sicut inter Liām r̄ Jacob
fuit vez mrimoniū. sed ibi fuit erroz. q̄ erroz: non
excludit mrimoniū. Sed cōtra est qd̄ in Dige
stis dicit. Quid tam cōtrariū est cōsensui q̄ erroz:
sed cōsensus requirit ad mrimoniū. q̄ erroz: matri
moniū impedit. Sicut cōsensus aliq̄d voluntariū
nominat. sed erroz: ipedit voluntariū: q: volunta
riū fm p̄m r̄ Srego. Nissen. r̄ Damas. est cuius
p̄cipiū est in aliquo sc̄iente singularia in q̄bus est
actus: qd̄ erranti nō cōpetit. q̄ erroz: mrimoniū nā
ipedit. R̄ iudeo dō: q̄ quicqd̄ ipedit cām de sui nā
ipedit r̄ effectū s̄lr. cōsensus autē est cā mrimoniū:
ut dictū est: r̄ iō qd̄ euacuat p̄sensū euacuat matri
moniū. p̄sensus autē volūtatis est actus q̄ p̄suppo
nit actū intellectus: deficiēte autē p̄mo nō est de
fectū p̄tingere in sc̄do: r̄ iō qm erroz: cognitionē im
pedit: sequit etiā in ip̄o p̄sensus defectus: r̄ p̄ p̄nsi
mrimoniū: r̄ sic erroz: de iure nāli habz q̄ euacuet
mrimoniū. Ad. i. q̄ dō: q̄ ignorantiā differt sim
pliciter loquēdo ab erroze: q: ignorantiā de sui rō
ne nō iportat aliq̄d cognitionis actū: sz erroz: po
nit iudiciū rōnis p̄uersū de aliquo: tñ q̄tū ad hoc
qd̄ est ipedire voluntariū nō differt vtz dicit ig
norantiā vel erroz: q: nulla ignorantiā pōt ipedire
volūtariū nisi q̄ hz errozē adiunctū: eo q̄ act⁹ vo
lūtatis p̄supponit estimationē siue iudiciū de aliq̄
in qd̄ fert. vñ si est ibi ignorantiā oportet eē errozē:
r̄ iō etiā ponit erroz: qm cā p̄xima. Ad. ij. dō q̄
q̄uis nō p̄trariet fm se mrimoniū: cōtrariet tñ ei
q̄tū ad cām suā. Ad. iij. dō: q̄ character bap
tismalis n̄ causat ex intēione baptisatis directe: sz
ex elemēto māli exter⁹ adhibito: intēio autē opat
solū ut dirigēs elemētū māle ad effectū p̄p̄riū. sed
vinculū p̄iugale ex ip̄o p̄sensu causat directe: r̄ iō
n̄ est s̄lr. Ad. iij. dō: q̄ sic m̄g in l̄ra dicit matri
moniū qd̄ fuit iter Liā r̄ Jacob n̄ fuit p̄fectū ex ip̄o
so p̄cubitu q̄ ex erroze p̄tingit: sz ex p̄sensu q̄ post
modū accessit: tñ vtz de p̄cō excusat ut in l̄ra p̄.

Ad secundū sic pro
cedit: videt q̄ ois erroz: mrimoniū ipedi
at: r̄ nō solū erroz: p̄ditōis: aut p̄sone ut in l̄ra dō:
q: qd̄ alicui p̄cucit fm se: p̄uenit ei fm totū suum
ambitum. sed erroz: d̄ sui natura habet q̄ mrimo
niū impediāt ut dictū est. q̄ ois erroz: mrimonium
impedit. Sicut si erroz: inq̄tū h̄mōi mrimonium
impedit: magis erroz: magis debz impedire. sz ma
gis est erroz: fidei qui est in hereticis nō credentib⁹

hoc factum est error persone. magis dicitur impedire quam error persone. Error non euacuat matrimonium nisi in quantum tollit voluntarium. sed ignorantia cuiuslibet circumstantie voluntarium tollit: ut patet in 3. Et hoc non solum error conditionis et persone matrimonium impediunt. Sicut conditio fututis est aliquid annexum accidenti persone: ita qualitas corporis aut animi. sed error conditionis impedit matrimonium. et eadem ratio error qualitatis aut fortis. Sicut ad conditiones persone pertinet seruitus et libertas: ita nobilitas vel ignobilitas: aut dignitas stat et paratio eius. sed error conditionis libertatis vel seruitutis impedit matrimonium. et error alioquin dicto. Sicut conditio seruitutis impedit: ita et disparitas cultus et ipotetia cocundi: ut infra dicitur. Sicut error conditionis ponit impedimentum matrimonium: ita error circa alia huiusmodi debet impedimentum matrimonium poni. Sed dicitur: quod nec error persone matrimonium impedit: quod sicut emptio et quedam dicitur ita et matrimonium. sed in emptio et venditio si de auro equalis per alio auro non impedit venditio. et nec matrimonium impeditur si per vna muliere alia accipiat. Sed potest contingere quod per multos annos isto errore detineatur et filios et filias generet filii. sed graue est dicitur quod tunc eorum diuidendi. sed error primus non frustrat matrimonium. Sed potest contingere quod frater viri in quem se credit consentire mulier offerat ei et cum eo commisceat carnaliter: ut quod non possit redire ad illam in quem se sentire se credit: sed debeat stare cum fratre eius: et sic error persone non impedit matrimonium. Respondetur: quod sicut error ex hoc quod inuoluntarius causat habet excusare peccatum ita habet quod matrimonium impedit ex eodem errore: autem non excusat a peccato: nisi sit illi circumstantie cuius appositio vel remotio facit diuina liciti et illiciti in acta si enim aliquis percussat patrem baculo ferreo quem credit lignum esse: non excusat a toto: quia forte a tanto: sed si credat quod percussit filium causa disciplina: et percutiat patrem: excusat a toto diligentia debita adhibita. unde dicitur quod error quod matrimonium impedit sit alicuius error qui sunt de cetera matrimonium. duo autem includit matrimonium ipsum: scilicet personas que coniunguntur: et mutua preterit in inuicem in quo matrimonium consistit. primum autem tollit per errorem persone. secundum per errorem conditionis: quod suus non potest preterit sui corporis alteri tradere sine consensu sui. et per hoc habet duo errores matrimonium impediunt et non alij. Ad id dicitur: quod error non habet ex natura generis quod impedit matrimonium: sed ex natura obiecti adiecte: puta scilicet error alicuius error qui sunt de cetera matrimonium. Ad id dicitur: quod error: infidelis de matrimonio est circa ea que sunt matrimonium preuenientia: sic an sit factum: vel an sit licitum. et ideo error: talis matrimonium non impedit: sic nec error circa baptismum impedit acceptio characteris: dummodo intendat facere vel recipere quod ecclesia dat: quia creditur nihil esse. Ad id dicitur: quod si quislibet ignorantia circumstantie causat inuoluntarius quod excusat peccatum ut dicitur et per hoc ratio non sequitur. Ad id dicitur: quod diuersitas fortis non variat aliquid error qui sunt de cetera matri-

monij: nec diuersitas qualitatis: sic facit conditio fututis. et ideo ratio non sequitur. Ad id dicitur: quod error nobilitatis in quantum habet motum non euacuat matrimonium eadem ratione que nec error qualitatis. sed si error nobilitatis vel dignitatis redudat in errorem persone tunc impedit matrimonium. unde si consensu mulieris ferat in ista persona directe: error de nobilitate ipsius non impedit matrimonium. si autem directe intendit preterire in filium regis quocumque sit ille: tunc si alius preterit ei quod filius regis est error persone et impedit matrimonium. Ad id dicitur: quod error et illorum impedimento: matrimonium quod tunc ad ea que faciunt personas illegitimas impedit matrimonium: sed ideo de errore illo non facit mentionem: quia illa impediunt matrimonium siue cum errore siue sine errore sunt: ut si aliquid contra habeat cum subdiacono siue sciat siue non sciat non est matrimonium: sed conditio fututis non impedit si futurus sciat: et ideo non est sine. Ad id dicitur: quod pecunia in contractibus accipit quasi mensura aliarum rerum: ut patet in 5. Et hoc. et non quasi per se quesita: et ideo si non detur illa pecunia que creditur sed alia equalis: nihil obest contractui. sed si in re quesita propter se esset error: impediretur contractus: sicut si alicui venderet alium per equum: et sibi est in proposito. Ad id dicitur: quod quicunque fuerit cum ea: nisi de nouo sentire velit non est matrimonium. Ad id dicitur: quod si ante non consenserat in fratre eius: potest eum quem per errorem accepit retinere: nec potest ad fratrem eius redire precipue si sit cognita carnaliter ab eo quem accepit. si autem consenserat in primo per verba de preterito: non potest secundum hoc primo redire: sed potest vel seculum relinquere et ad primum redire: et ignorantia facti excusat peccatum: sicut et excusat et post consummatum matrimonium si a sanguineo viri fraudulenter cognosceretur: quia fraus alterius non debet sibi preiudicare.

H tertius sic proceditur. videtur quod matrimonium non possit esse ex consensu alicuius in aliqua parte cum in honesta: vnius enim vna est ratio. sed matrimonium est vnum factum. ergo non potest fieri ex alterius finis intentione quam illi ad quem a deo institutum est. scilicet ad precreationem per illud. S. coniunctio matrimonium est a deo: ut patet Math. xix. Quos deus coniunxit homo non separet. sed coniunctio que fit propter turpes causas non est a deo. ergo non est matrimonium. S. in alijs factis si non seruet intentio ecclesie non est verum factum. sed intentio ecclesie in sacro matrimonio non est ad aliquam turpem causam. sed si ex aliquo turpi causa matrimonium contrahatur: non erit verum matrimonium. S. secundum Boccium. cuius finis bonus ipse quoque bonus. si non est matrimonium si propter malum finem fiat. S. matrimonium significat coniunctionem christi et ecclesie: sed ibi non cadit aliquo turpitudine. sed nec matrimonium potest contrahi propter aliquam turpem causam. Sed contra est: quia qui baptizat alium intentione lucrandi vere baptizat. ergo et qui contrahit cum aliqua intentione lucri verum est matrimonium. S. hoc idem probatur

p exempla r auctoritates q̄ ponuntur in lra. **RE**
 spondeo dō. q̄ cā finalis m̄imonij pōt accipi ou-
 plici. s. p se r p accidēs. Per se quidē cā m̄imonij
 est ad quā m̄imonij ē de se ordinatū: r hec semp
 bona ē. s. pcreatio plia: r fornicatiōis vitatio. S3
 p accidēs cā finalis ipius ē hoc qd̄ p̄bētes intēdūt
 ex m̄imonio: r qz hoc qd̄ ex m̄imonio intēdit p̄fectū
 ad m̄ionij: r pōra nō variant ex posterioribus s3
 ecōuerso: iō ex illa cā nō recipit m̄ionij bonitatē
 v̄l maliciā: s3 ipsi p̄bētes quoz ē finis p se: r quia
 cāe p accidēs sunt ifinite: iō ifinite tales cāe pnt cē
 m̄ionij: quaz sūt qdā honeste: r quedā ihoneste.
Ad. i. q̄ dō: q̄ v̄z ē de cā p se r pncipali. s3 qd̄
 h3 v̄nū finē p se r pncipalē: pōt hēre plures fines
 secundarios p se r ifinitos p accidēs. **Ad. ij.** dō q̄
 p̄iunctio pōt accipi p ipsa relatiōe q̄ ē m̄ionij: et
 talis sp̄ ē a deo: r bona ē a quacūq̄ fiat cā: vel pro
 actu eoz q̄ p̄iungūt: r sic ē q̄nq̄ mala: r n̄ ē a deo
 simplici loquēdo: nec ē incōueniēs q̄ aliq̄ effect⁹
 sit a deo cuius cā mala ē: sicut ples q̄ ex adulterio
 suscipit: nō enī ē ex cā illa inq̄tū ē mala: s3 inq̄tū
 aliqd̄ h3 de bono fm q̄ ē a deo: q̄uis nō simplici
 sit a deo. **Ad. iij.** dō: q̄ intētio ecclē q̄ intēdit tra-
 dere sac̄m ē de necitate cuiuslibet sac̄i: ita q̄ ea n̄
 obseruata nihil in sac̄is agit: s3 intētio ecclē q̄ intē-
 dit vtilitatē ex sac̄o pueniētēz ē de bene cē sac̄i: r
 nō de necitate eius. v̄n si nō obseruet nihilomin⁹
 ē v̄z sac̄m. s3 p̄mittēs hanc intētionē peccat:
 sicut si in bap̄mo nō intēdat sanitas mētis quā ec-
 clesta intēdit: r similr ille q̄ intēdit m̄ionij p̄bere
 q̄uis m̄ionij nō ordiet ad illū finē quē ecclā intē-
 dit: nihilomin⁹ v̄z m̄ionij p̄trabit. **Ad. iij.**
 dō: q̄ illud malū intēdūt nō ē finis m̄ionij sed cō-
 trabentū. **Ad. v.** dō: q̄ ipsa v̄nio ē signū p̄iun-
 ctionis xpi r ecclē: r nō operatio v̄nitorū: ideo
 ratio non sequitur. **Ad. ii.**

Unde queritur d

m̄ionio beate virginis. Et circa hoc
 querūt tria. **Primo** de voto r m̄i-
 monio b̄tē virginis. **Secūdo** v̄z fuerit
 illud m̄ionij p̄fectū. **Tertio** v̄trū fuerit aliq̄n
 p̄sumatum: vt **Eluidius** dicit.

Ad primū sic proce

dit: v̄ q̄ beata virgo nō debuerit v̄gini-
 tatē vouere: qz i lege maledictō debēbat
 illis q̄ semē nō reliquebāt sup terrā: vt p3 Deuter.
 vj. s3 adhuc curabat stat⁹ legis. q̄ nō debuit v̄gini-
 tatē vouere. **S.** votū v̄ginitatis p̄tinet ad p̄fecti-
 onē p̄silioz. s3 talis p̄fectio debuit a xpo ichoari
 q̄ veiguit legē p̄silia adimplere. q̄ an xpi aduētū nō
 debuit v̄ginitatē vouere. **S3** in mife xpi de-
 bebāt ois cē p̄fectio. s3 votū v̄ginitatis ē de maxia
 p̄fectiōibus. q̄ nō debuit ei deesse. **Lter⁹** v̄ q̄ n̄
 debuit cē m̄ionio iūcta: qz vouētib⁹ v̄ginitatē nō fo-

lū nubē s3 velle nubere ē dānabile: vt **hiero.** dicit. s3
 nihil dānabile debuit cē i beata v̄gine. q̄ postq̄ vir-
 ginitatē vouit nubere nō debuit. **S.** vouēs vir-
 ginitatē piculo se exponeret si se in p̄tēz viri tra-
 deret. s3 hoc ē p̄c̄m. q̄ b̄tā virgo nō debuit sui po-
 testatē alteri tradere nubēdo. q̄ nec nubere. **S.**
 quicūq̄ p̄sentit in m̄ionij: p̄sentit aliquo mō in
 carnale copulā ad min⁹ implicite. s3 p̄sentit in car-
 nale copulā aliqd̄ d̄minuit de puritate v̄ginitatis
 ad minus q̄tū ad v̄ginitatē mētis. cū q̄ m̄i dei dbe
 ret talis puritas q̄ maior sub deo neq̄ intelligi: vt
Ansel. dicit: v̄ q̄ nō debuit nubere. **Sed** ē
 qd̄ dicit **Marth.** i. Cū cēt dēspōsata rē. i. ter. r glo.
S. xps sua natiuitate debuit ita v̄ginitatē cō-
 mēdare q̄ nuptiā nō dērogare. nō at melius po-
 tuit v̄trūq̄ approbare q̄ vt d̄ v̄gine nupta nasceret
 q̄ rē. **Lterius** v̄ q̄ cāe m̄ionij eius assignatē in
 lra nō sint p̄ueniētēs: qz diabolus cui; hēat lucida
 n̄lia: plura pōt cognoscere n̄li cognitiōe q̄ hō. s3
 hō etiā sensu pōt cognoscere de aliq̄ an sit v̄go. q̄
 multo fortius diabol⁹ hoc scire poterat. **S.** dia-
 bolus b̄n scit q̄ illa ē virgo q̄ nunq̄ p̄iuncta ē viro
 sed diabolus scire poterat q̄ **Joseph** nunq̄ carna-
 li ei p̄iunctus fuerat. q̄ p hoc q̄ erat nupta n̄ occul-
 tabat ei v̄ginitas m̄is dei. **S.** m̄isteriū d̄nitad
 xpi nō minus miracul⁹ q̄ v̄ginitate m̄is d̄mōstra-
 tum ē. s3 illa miracula diabol⁹ vidit. q̄ nō oportuit
 q̄ m̄isteriū icarnatiōis eius ei p nuptias m̄is cēla-
 ref. **Item** si nō cēt nupta nō poterat lapidari p
 p̄tē suspiciōē fornicatiōis q̄si adultera. q̄ v̄ q̄ nō
 pp hoc oportebat cā nubere. **S.** ex hoc q̄ non
 nupta fuit; iudei magis edificati fuissent ad fidez
 q̄ scriptū inuentū: Ecce v̄go p̄cipiet: r ita v̄ginitas
 m̄is nō debuit eis p nuptias occultari. **Sic** xps
 venit vt labores n̄ros sustineret: r p hoc auferret.
 q̄ nō oportuit q̄ hēret mater eius avirū d̄ ei obse-
 quia. **Respondeo** dō: q̄ in beata v̄gine debuit ap-
 parere de illud qd̄ p̄fectiōis fuit. v̄ginitas autē q̄uis
 in se optima: tamē pro tēpore illo ei matrimonij
 p̄ferēbat p̄pter expectatiōē benedicti seminis
 p viam generatiōis venturi: r ideo beata v̄go vo-
 uit v̄ginitatē tanq̄ optimū r sibi acceptissimū:
 non tamē simplr sed sub cōditione honestissima
 hac. s. nisi oculus alit̄ ordiaret: nec istā p̄ditionē ap-
 posuit vt dubitaret an veller v̄go pmanē: s3 an ce-
 beret: r hoc ē qd̄ **Aug.** in lra dicit: q̄ p̄posuit se p̄se-
 ueratnā v̄gine: nisi deus aliter ordiaret. **Ad. i.**
 q̄ dō: q̄ beata virgo fuit cōfinitū veteris r noue le-
 gis: sicut auroa diei r noctis: r ideo votū eius sa-
 puit nouā legē inq̄tūz v̄ginitatē vouit: r veterēz
 inq̄tūz cōditionē apposuit. **Ad. ij.** dō: q̄ p̄se-
 ctio cōsilioz q̄tum ad p̄sumatiōē incipe debuit
 a xpo: s3 q̄tūz ad aliq̄n ichoatiōē pueniēter a
 matre eius icēpit. **Ad. iij.** dō: q̄ pueniēs fuit ma-
 trē xpi m̄ionio esse iungram: tum propter causas
 in littera assignatas: tum etiā p̄pter alias causas

quaz pma e vt significaz ecclaz q e virgo r spon-
 sa: scdo vt p Joseph genealogia Marie texeret:
 no eni erat p suctudo apud hebreos ex pte mliez
 genealogia pputare. tertia vt vginib' excusatol
 leret si de fornicatioe ifamant. quarta vt nuptias
 xps sua natiuitate approbaret. quita vt maior p
 sectio vginatit i beata virgie ostederet: ou in ipo
 m'fionio virgo pmasit. Ad. i. q. od: q post votu
 viginatit absolute factu no pot aliqs in m'fioniu
 p'sentire sine p'co: qz si sit votu solene no sit veru
 m'fioniu. si at sit votu simplex vez m'fioniu est
 qd sequit: tñ peccat p'trahete: votu at beate vir-
 ginis no fuit solene: s3 simplex i corde expressum:
 nec absolutu s3 sub p'ditioe: vt in lra p3: r io p'oz
 it sine p'co ex spall ipis sancti p'filio cui' disposi-
 tio p'ditionalr in suo voto cadebat i m'fioniu co-
 sentire. Ad. ij. od: q beata vgo anteq' p'traherz
 cu Joseph fuit certificata diuinitus q Joseph in lili
 p'posito erat: r io no se comisit piculo nubea: nec
 tn p'pter hoc aliqd vitatu dep'it: qz illud p'positu
 no fuit p'ditionalr in p'sensu appositu: talis eni co-
 ditio cu sit p' m'fionij bonu. s. plem p'reanda ma-
 trimoniū tollit. Ad. iij. od: q copula carnal ce-
 cidit iplicate sub p'sensu beate vginis: sicut acc' ipi
 cite p'inet in potetia: vt ex. s. dicit p3. potetia at
 ad carnale copula no p'riatur vginatit: nec omi-
 nit aliqd de puritate ipsi nisi r'oe actus: q ddem
 nuq' fuit in p'posito beate vginis: s3 erat ia certifi-
 cata q act' nuq' seq' deberet. Ad. iij. q. od: q rati-
 ones q in lra ponit puenientes sūt: quaz vna acci-
 pit ex pte p'cepti. s. vt part' diabolo celaret: secūda
 ex pte m'fio vt. s. n lapidaret: tertia ex pte Joseph
 scilz vt obsequeret r m'fio r puero: r testimoniu p-
 ber vginatit. Ad. i. q. od: q diabol' cognitione
 nali bn potuisset p'pedere vginatit m'fio dei cu to-
 to hoc q nupta erat: nisi phibit' fuisset a diligēt
 examiatioe eoz q circa ipam erat diuina virtute.
 Et similt' od ad. ij. Ad. iij. od: q p alia et mira-
 cula no apte poterat cognoscē ipm eē filiu dei: qz
 sil videbat i eo signa ifirmitat' r vtuū. vñ si aliqn
 aliqd de diuinitate ei' p'fitebat: magis ex p'sumptioe
 q ex certitudine pcedebat: s3 hoc pp pcedēs vaticii-
 niū fuisset certissimū signū filij dei viuētis. Ad
 iij. od: q itelligit de lapidatioe ifamie: vel qz erat
 de stirpe sacerdotali ex pte m'fio: qd p3 ex hoc q
 Elisabeth q erat de filiab' Haro dicit eius cogna-
 ta: Luc. i. filia at sacerdotis et no nupta dephensa
 in stupro lapidabat: vt p3 Leuit. xxj. s3 ex pte pa-
 tris erat de stirpe Dauid: bn eni poterat p matri-
 moniu pungi filie Aaron illis de tribu regia: vel
 et qbuslibet alterius trib': eo q no' acceperat here-
 ditatē diuisaz ab alijs tribub': r sic ex hoc no po-
 tuit cōfusio sortiu puenire: q erat cā phibitionis
 m'fionij p'hendū iter illos q erant de diuersis tri-
 bub'. Ad. v. od: q oīs maluit pmittere iudeos
 dubitare de veritate sua q de castitate m'fio: sciens

lubrica eē vginatit famā: vt Ambio. dic. Ad
 vj. od: q xps no debuit necessitat' solatiū refutare
 qz hoc pueritatio magis eē q hūilitatis.

Ad secundū sic pro

Accedit: vt q m'fioniu p'dictu no fuerit pfe-
 ctu: pfectu eni m'fioniu ex absoluto co-
 sensu pcedit. s3 brā vgo no absolute in m'fioniu
 p'sensisse vt: sicut nec absolute vouisse: cuz i vtroqz
 se dispōni oine p'miserit: vt in lra dē. q no fuit pfe-
 ctū m'fioniu. Ad. iij. significatio e de eēntia matri-
 monij inq'tū e sacm. s3 m'fioniu illud no fuit pfe-
 ctū i p'significatioe: vt in lra dē. q no fuit pfectuz sa-
 cramētū. Ad. v. vbi deest vltia p'sumatio no e vera
 pfectio. s3 m'fioniu bte vginis nunq' fuit p'sumatu.
 q n fuit v' pfectū. Ad. iij. pfectū dē eē m'fioniu ex eo
 q bz bonu plis. s3 illud m'fioniu n hūit bonū p-
 lis: qz ples q fuit i illo m'fionio educata no fuit ef-
 fect' illius m'fionij: sicut nec filius adoptiu' dē bo-
 nū m'fionij. q no fuit pfectū m'fioniu. Ad. iij. post
 pfectū m'fioniu no licet alicui spōsam dimitte. sed
 Joseph q'uis eēt iustus volebat eā occulte dimitte:
 vt dē Matth. j. q nodū erat pfectū m'fioniu. Ad. iij.
 p' dei pfecta sūt opa. s3 illū m'fioniu fuit diuinitus in-
 spiratū. q fuit pfectū. Ad. iij. p m'fioniu no dicitur
 aliq' p'uges nisi sit pfectū. s3 Maria dē p' iunx Jo-
 seph: Matth. j. q fuit iter eos pfectū m'fioniu.
Respo deo od: q duplex est pfectio m'fionij: vna
 q'tuz ad eē ipius q fit p cōsensum verbis de p'senti
 exp'ssuz: r tali pfectione matrimoniu illud pfectuz
 fuit. Alia e pfectio q'tū ad operationē: r sic no fu-
 it pfectuz: qz actus p'p'ius m'fionij e carnalis copu-
 la. Ad. i. od: q beata vgo absolute in m'fioniu
 cōsensit: vt certificata diuinitus: s3 in m'fioniu sic
 eōsentens vrginitatē suaz deo cōm'fisse in lra ol-
 citur. Ad. ij. od: q significatio no quelibet e de
 eēntia sacri: sed illa qua significat effectus sacri: et
 ideo rō no sequit. Ad. iij. od: q rō illa pcedit d
 secūda pfectione: que cōsumatio dicit m'fionij.
 Ad. iij. od: q proles no dicit bonū m'fionij
 solū inq'tum p m'fioniu generat: sed inq'atūm
 in matrimonio suscipit r educatur: r sic bonum
 illius m'fionij fuit proles illa: r no p'imo mō: nec
 tamē de adulterio natus nec filius adoptiuus qui
 in m'fionio educat e bonū m'fionij: qz m'fioniu n
 ordiat ad educationē illoz: sic h' m'fioniu fuit ad
 h' ordinatū spāliter qz ples illa suscipit i eo r edu-
 caret. Ad. v. od: q Joseph noluit eā dimitte qd
 aliā ducit: v' pp aliq' susp'cionē: sed qz timebat
 tate scitat' cohabitare p'pter reuerētiā. vñ dicituz
 est ei: nolū timere: Matth. j.

Ad tertiu sic proce

Aditur: videt q matrimoniu illud fuerit
 aliqn p'sumatu: dē eniz Matth. j. Aliq'
 pueniret iuenta e in vtero habes de spiritu sancto

Et ite: nō cognoscebat eā donec peperit filiū suū p̄t
mogenitū. q̄ videt q̄ post cognouit eā. ¶ S. p̄t
mū dī respectu sc̄di. sed x̄ps in aucte inducta dicit
p̄mogenitū filiū virgis. q̄ post p̄mū hūit aliū: et sic
m̄fionūz illud saltē post x̄pi natiuitatē p̄sumatū
fuit. ¶ S. nō defuerūt v̄ba euāgelistis ad exp̄mē
duz suā intētiōē. s̄z nūq̄ exp̄sserūt q̄ Joseph am
plius eā nō cognosceret. q̄ post x̄pi gnationēz matri
moniu fuit cōsumatū. ¶ S. Joseph dī p̄t x̄pi in
plurib̄ euāgelij locis: et dī etiā hic fratres: q̄d non
eēt si m̄fionū illud nunq̄ fuisset p̄sumatū. q̄ rē.
¶ S. duo corpa nō p̄t simul eē i eodē loco. ergo
x̄ps nō potuit exire de vētre m̄ris itēgritate v̄gini
tatis manēte: et sic nō fuit incōueniēs q̄ m̄fionūz
illud p̄sumaret. ¶ S. Abraā et alij p̄ies q̄ p̄iugūz
v̄i sunt maxime dignitatis fuerūt. q̄ nihil dep̄ssit
matri x̄pi si m̄fionūz p̄sumasset. ¶ S. Heluidius
objicit: Si turpe ē x̄po m̄rem cognosci p̄ partū:
q̄to magis p̄ genitalia virgis eē natū. S̄z: vir
gitas corruptōi p̄ponit. s̄z mater x̄pi debuit eē i ex
cellētissimo statu. q̄ debuit eē virgo: et sic n̄ debuit
illud matrimoniu p̄sumari. ¶ S. nō ē pbabile q̄
Joseph audēt v̄terū quē tēplū dei nouerat attin
gere: vt Hiero. dicit. ¶ Espōdeo dō: q̄ mater x̄pi
aī partū: et post p̄tū in cinū virgo p̄mā
sit. sed et v̄ginitati aī partū iudei et ebionite dero
gāt: dicētes x̄pm ex Joseph semie eē natū. eius at
v̄ginitati i partū p̄bi derogabāt. dicētes non posse
duo corpa eē i eodē loco. sed virginitati et post p̄tūz
Heluidi quidā ideota et sacerdos ausus est dero
gare: q̄ loq̄citātē faciendā estimāo: accepta mā dī
sp̄tādī a blasphemis matris dei icipit: dicēs eaz
post partū a Joseph cognitā: q̄ quē Hiero. lib̄uz
p̄scripsit. ¶ Ad. j. q̄ dō: q̄ anteq̄ nō sp̄ denotat or
dinē ad illud q̄d futūz ē fm rei v̄itatez: s̄z q̄nq̄ ad
illud q̄d futūz sperat fm cōez cursuz: fm q̄ dī iste
anq̄ hēret. xx. ānos mortuus ē: et sic ē i. p̄posito: et
s̄z li donec q̄nq̄ significat h̄ q̄d p̄cessit terminari
venīte eo q̄d expectat: vt cū dī: sede hic donec ve
niā: q̄nq̄ at nō sic: vt cū dī. j. Cor. xv. Op̄ortz illū
regnare donec ponat oēs inimicos rē. nō q̄ tēpus
regni ei: s̄z imiat ad subiectionē inimicōz: s̄z v̄iectō
inimicōz i tpe regni icludif. ¶ Ad. ij. dō: q̄ p̄mo
genitū dī aī quē nullus: q̄uis post ip̄m nō sit ali:
als v̄nigēti ius p̄mogēiture nō hēnt: nec obuiffēt
deo offerri i lege: q̄d falsū ē. ¶ Ad. iij. dō: q̄ euā
geliste ex eo q̄d min⁹ ē credibile dūmiserūt itelligē
dū hoc q̄d magis credibile ē: min⁹ at credibile est
q̄ v̄go p̄cipiat q̄d euāgeliste dixerūt: q̄ q̄ post p̄tū
v̄go p̄scruct: et iō nō curauerūt h̄ dīce. ¶ Ad. iij.
dō: q̄ Joseph dī p̄t x̄pi putatiū: vt p̄z Luc. iij. Et
itez x̄ps fuit filiū eius adoptiū: vt q̄dā dicit. Aliq̄
at dicit sūt fratres ei: rōe cognatōis: q̄ erāt d eadē
familia: q̄ nec Maria aliū filiū hūit: nec Joseph
q̄ ē virgo fuit: vt dī. ¶ Ad. v. dō: q̄ v̄ez ē p̄ naz:
s̄z p̄ miraculū pōt fieri q̄ duo corpa sint i eodē lo

co: vt ifra dī. xliij. dicit. partus at ille et cept⁹ tot⁹
miraculosus fuit. Quidā tñ dicit q̄ x̄ps nūc dotē
subtilitatē assumpsit: s̄z p̄mū meli⁹. ¶ Ad. vi. dō:
q̄ q̄uis stat⁹ p̄iugū p̄sumati sit bon⁹: tñ status v̄gi
nitatē ē m̄lto altior: et hic m̄fī dei debebat. ¶ Ad
vij. dō fm Hiero. q̄ q̄to sūt hūiliora q̄ p̄ me pas
sus ē: tāto ei plus debeo: dūmō p̄ hec p̄iectōi v̄u
tis nihil s̄trahat: s̄z virginitatis puatio derogat p̄
fectōi m̄ris ex p̄te v̄tutis aie. ¶ S. enī diabolus
traffigurās se rē. hoc itelligēdū ē q̄n nō p̄cedit ad
adozationē. v̄l q̄n p̄cedit sub p̄ditione si ē x̄ps: als n̄
eēt piculū idolatrie. ¶ Si q̄s heretic⁹ noie Aug.
rē. hoc ē verum q̄n nō p̄cederet ad expressionem
alicui⁹ erroris: als eēt ibi piculum ifidelitatis si ei
p̄sentiret. ¶ Consensit in carnalē copulā: nō expli
cite sed ip̄litate: vt dicit⁹ ē. ¶ Jacob Rachel venu
stā facie rē. Sciendū q̄ decōr faciei nō fuit cā p̄nci
palis sed secundaria: et hoc bene pōt eē sine peccato
v̄l q̄nq̄ etiā sine veniali p̄cō: si at eēt p̄ncipal cā li
bido pulchritudis: n̄ excusaret a p̄cō mortali si ef
fet effrenata libido. ¶ Dis. XXXI.

Est hoc debo

Dnis p̄iugū rē. Postq̄ decimā
uit mgr̄ d̄ causis q̄bus p̄stituit
m̄fionū ip̄m: hic determinat d̄
causis honestatis ipsius. s̄z d̄ bo
nis p̄iugū q̄bus actus m̄fionū
honestat. Et diuidit i p̄tes ou
as: in p̄ma determinat de bonis m̄fionū q̄tum ad
m̄fionū fm q̄ nūc agit: in sc̄da oñdit quō h̄ m̄dī
bona erāt in m̄fionio antiquoz patrū. xxxij. ois.
ibi Querit hic de antiq̄ p̄ibus rē. Prima i duas
in p̄ma d̄cimat d̄ bonis p̄iugū q̄bus m̄fionū act⁹
excusaf: in sc̄da d̄cemat de actu m̄fionū q̄ p̄ bona
p̄dicta excusaf: fm q̄ ilup h̄z rōez debiti. xxxij. dī.
ibi Sciendū est et q̄: cū in oibus rē. Prima in duas: i
p̄ma d̄cemat de bonis p̄iugū quō i m̄fionio iueni
ant: in sc̄da oñdit q̄n p̄ ea act⁹ p̄iugal excusaf: ibi
Lū h̄ q̄ tria bōa rē. Prima i duas: i p̄ma oñdit q̄ sit
tria bōa p̄iugū: i sc̄da q̄liter se hēant ad m̄fionūz:
ibi Et ē sciendū ab aliq̄b⁹ rē. Et circa h̄ duo facit:
p̄mo oñdit q̄ v̄nū p̄dictoz bonoz i quolibz m̄fī
monio iuenit. s̄z facit: q̄uis nō alia duo. s̄z fides et
plea: que aliq̄n fm actuz m̄fionio defunt. Sc̄do
determinat de m̄fionio in quo etiā intentio illozuz
duoz nō saluat: ibi Solet queri rē. Et circa hoc
tria facit: primo d̄cemat d̄ m̄fionio in quo nō in
tenditur bonū prolis: sc̄do de eo in quo nō solū
nō intēdit: sed etiā ip̄edit: ibi Qui vero venena ste
rilitatis rē. tertio d̄cemat quādā q̄onem inciden
tem: ibi Dic q̄ri solet rē. Cum q̄ hec tria bona rē.
hic ostēdit quō p̄ bona p̄dicta actus p̄iugalis excu
saf. Et circa hoc duo facit: p̄mo determinat verita
tē: sc̄do ponit obiectōes in p̄tium: ibi Sed si cōcu
bitus rē. Et circa hoc duo facit: p̄mo objicit p̄tra